

Paikkonna tervisemõjurite uuring 2011

Tartumaa raport

Analüüsiraporti koostas Tervise Arengu Instituut (TAI) koostöös Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskusega (RAKE). Raport on valminud Euroopa Sotsiaalfondi kaasrahastamisel 2013. aastal.

Raporti koostajad: Karl Viilmann (TAI)
Kerly Espenberg (RAKE)
Katrín Humal (RAKE)
Jürgen Lina (RAKE)
Oliver Nahkur (RAKE)
Tarmo Puolokainen (RAKE)

Raporti koostajad soovivad tänada uuringu planeerimise ja teostamise erinevates etappides, perioodil 2010-2013 osalenud inimesi: Laura Aaben, Anneken Metsoja, Maali Käbin, Krystiine Liiv, Eha Nurk, Aire Trummal, Tiia Pertel, Ardo Matsi, Mare Ruuge (TAI).

SISUKORD

Sisukord	3
Sissejuhatus	4
Metoodika	5
Vastajate taust	6

TULEMUSED

1. Tervises seisund	7
2. Toitumine	21
3. Alkohol	26
4. Suitsetamine	36
5. Narkootikumid	43
6. Sotsiaalsed suhted	47
7. Vaimne tervis	53
8. Kehaline aktiivsus	56
9. Seksuaalervis	64
10. Turvalisus ja ohutus	68

LISAD

Lisa 1. Tervises seisund	72
Lisa 2. Toitumine	76
Lisa 3. Alkohol	78
Lisa 4. Suitsetamine	81
Lisa 5. Narkootikumid	84
Lisa 6. Sotsiaalsed suhted	85
Lisa 7. Vaimne tervis	90
Lisa 8. Kehaline aktiivsus	91
Lisa 9. Seksuaalervis	95
Lisa 10. Turvalisus ja ohutus	96

SISSEJUHATUS

Käesolev raport annab ülevaate Tartumaa elanike tervise seisundist, tervisekäitumisest ja tervist mõjutavatest teguritest, tuginedes 2011. aastal läbiviidud Paikkonna¹ terviseõjurite uuringu andmetele.

Paikkonna terviseõjurite uuringu eesmärgiks on suurendada kohalike teadlikkust oma paikkonna elanike tervisekäitumisest ja seda mõjutavatest teguritest. Andmeid on võimalik kasutada kohalike rahvatervise tegevuste planeerimisel ja elluviimisel.

Uuringu andmed koguti postiküsitluse meetodil. Küsitleti elanikke vanuses 15-70 eluaastat, 77 Eesti kohalikust omavalitsusest. Valimi üldmaht oli 9668 isikut, lõplikuks uuringu tagasiside määraks kujunes 43,8% (vastajaid 4239). Tartumaalt osales uuringus 362 inimest.

Uuringu ankeet koosnes 10 peatükist:

1. tervise seisund
2. toitumine
3. alkoholi tarvitamine
4. tubaka tarvitamine
5. narkootikumide tarvitamine
6. sotsiaalsed suhted
7. vaimne tervis
8. kehaline aktiivsus
9. seksuaalervis
10. turvalisus ja ohutus

Raportis on välja toodud maakonna andmed nimetatud peatükkide kaupa. Esmalt on esitatud näitaja jaotused uuringus osalenud omavalitsustes koos maakonna ja Eesti keskmisega. Seejärel on kirjeldatud maakonna keskmise näitaja olulisimaid erisusi sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes ning analüüsitud uuritava näitaja seoseid teiste tunnustega. Raporti lisana on esitatud näitajate protsentuaalsed jaotused sotsiaal-demograafiliste taustatunnuste kategooriate lõikes.

Paikkonna terviseõjurite uuring viidi läbi Euroopa Sotsiaalfondi raamprogrammi „Tervislikke valikuid toetavad meetmed 2010-2013“ raames.

¹ Paikkond – maavalitsuse või ühe või mitme kohaliku omavalitsuse territoorium koos seal elavate inimestega.

Allikas: Kasmel, A., Lipand, A., 2007. Tervisedenduse teooria ja praktika I. Sissejuhatus salutoloogiasse. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

METOODIKA

Paikkonna terviseõjurite uuringu üldkogumi moodustasid rahvastikuregistris registreeritud Eesti elanikud vanuses 15-70 aastat. 2010. aasta 1. detsembri seisuga kuulus sellesse rühma 1 001 216 inimest.

Uuringu teoreetiline üldvalim oli 10 000 inimest, valimi lõplikuks suuruseks kujunes 9668 inimest. Uuringu territoriaalse üldkogumi moodustasid Eesti 226 kohaliku omavalitsust (edaspidi KOV). Igast maakonnast kaasati uuringusse 3-6 KOVi. Valimi koostamisel arvestati iga valimisse haaratud KOVi soolis-vanusest jaotust järgnevatel vanusgruppides: 15-24, 25-34, 35-44, 45-54 ja 55-70 aastat.

Uuringu valim põhineb kohalike omavalitsuste tüpoloogial, mille aluseks on Eesti asustussüsteemi keskuste hierarhia ja KOVi asend Eesti regionaalses süsteemis. Lähtudes tüüpilistest erinevustest elanike elukeskkonnas ja elulaadis ning kohalike tervise-, sotsiaalse kaitse ja vaba aja teenuste iseloomust, eristatakse kuus tüüpi KOV üksusi²:

Tüüp 1: **Pealinn** (Tallinn)

Tüüp 2: **Regionaalsed keskused** (Tartu, Narva, Kohtla-Järve, Pärnu)

Tüüp 3: **Maakonnakeskused** (v.a. Tallinn, Tartu ja Pärnu)

Tüüp 4: **Suuremate keskuste vahetu tagamaa**. Siia kuuluvad KOVid, mis piirnevad suuremate keskustega, aga samuti ajalooliselt keskustega seotud satelliitlinnad (Saue, Maardu, Narva-Jõesuu ja Sindi).

Tüüp 5: **Piirkondlikud linnalised keskused**. Siia kuuluvad suuremate keskuste tagamaast väljapool asuvad KOVid, mille suurima asula (piirkondlikud keskused) elanike arv on vähemalt 1000 inimest (Harjumaal vähemalt 2000).

Tüüp 6: **Maavallad ja mikrolinnad**. Siia kuuluvad KOVid, mis ei kuulu teistesse tüüpidesse.

Uuringu andmed on kaalutud vastavalt soole ja vanusele (vanusgrupid: 15-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-70 aastat), arvestades omavalitsusüksuste ja maakondade rahvastiku jaotust. Uuringu andmete kaalumisel on arvestatud Eesti rahvastiku näitajaid, sh rännet seisuga 01.12.2010.

Igas peatükis on välja toodud põhinäitajate jaotus: soo, vanuse ja hariduse lõikes, kui ei ole märgitud teisiti. Teiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste seosed on esitatud vaid siis, kui esines suuri erinevusi. Põhinäitajate omavaheliste seoste (nt alkoholi tarvitamine ja tervise enesehinnang) statistilist olulisust on kontrollitud kasutades hii-ruut testi, olulisuse nivooks on $P < 0,05$.

Uuringu käigus arvatud suhtarvud on esitatud komakohtadeta. See tähendab, et arvud on ümardatud kuni ühelisteni. Sellest tulenevalt võib raporti joonistel ja tabelites esineda olukordi, kus protsentide summa ühe tunnuse kategooriate lõikes ei tule täpselt 100%, vaid hoopis 99% või 101%.

Analüüsis on läbivalt kasutatud järgmisi vanusgruppide nimetusi: noored – 15-34 aastased, keskealised – 35-54 aastased ja vanemaealised – 55-70 aastased. Tööturu staatuse järgi loetakse mitteaktiivseteks vastajaid, kes küsimustiku täitmise hetkel olid õpilased, üliõpilased, kodused või mittetöötavad pensionärid.

Analüüsis on kasutatud mõistet ostujõud, mis on arvatud sõltuvalt sellest, kas vastajad said koheselt, järelmaksuga või ei saanud üldse endale lubada järgnevaid kaupu: tolmuimeja (95 eurot), külmkapp (350 eurot), televiisor (640 eurot).

² Sepp, V. (2011). Paikkonna terviseõjurite uuringu valim. Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia, Tartu. Tellija: Tervise Arengu Instituut.

VASTAJATE TAUST

Tartumaal kaasati küsitlusse kokku kuus omavalitsusüksust: linnadest Tartu ja Elva ning valdadest Tartu, Luunja, Alatskivi ja Võnnu. Omavalitsuse tüüp, valim, vastajate arv ja tagasiside määr on esitatud haldusüksuste lõikes tabelis 0.1.

Tabel 0.1. Valimi maht uuringus osalenud haldusüksuste lõikes

	Eesti	Tartu maakond	Tartu linn	Tartu vald	Luunja vald	Elva linn	Võnnu vald	Alatskivi vald
KOV tüüp	-	-	Tüüp 2	Tüüp 4	Tüüp 4	Tüüp 5	Tüüp 6	Tüüp 6
Valim	9668	840	237	126	120	127	115	115
Vastajate arv	4239	362	90	57	46	62	58	49
Tagasiside määr	44%	43%	38%	45%	38%	48%	50%	43%

Järgnevalt on esitatud ülevaade elanikkonna taustast (tabel 02). Võrreldes omavalitsusi võib välja tuua järgmised erinevused:

- ▶ Tartu vallas on vastajate hulgas kõige enam mehi (65%);
- ▶ Luunja vallas on vastajate hulgas kõige enam naisi (58%);
- ▶ Tartu vallas on vastajate hulgas kõige enam noori (55%);
- ▶ Luunja vallas on vastajate hulgas kõige enam keskealisi (45%);
- ▶ Alatskivi vallas ja Võnnu vallas on kõige enam vanemaealisi vastajaid (27%);
- ▶ Võnnu vallas on kõige enam alg- või põhiharidusega vastajaid (39%);
- ▶ Elva linnas ja Alatskivi vallas on kõige enam keskkharidusega vastajaid (52%);
- ▶ Tartu linnas on kõige enam kõrgharidusega vastajaid (43%);
- ▶ Tartu vallas on kõige enam töötavaid vastajaid (75%);
- ▶ Alatskivi vallas on kõige enam töötuid vastajaid (8%);
- ▶ Võnnu vallas on kõige enam tööturul mitteaktiivseid vastajaid (40%).

Tabel 0.2. Tartumaa vastajate jagunemine sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes, %*

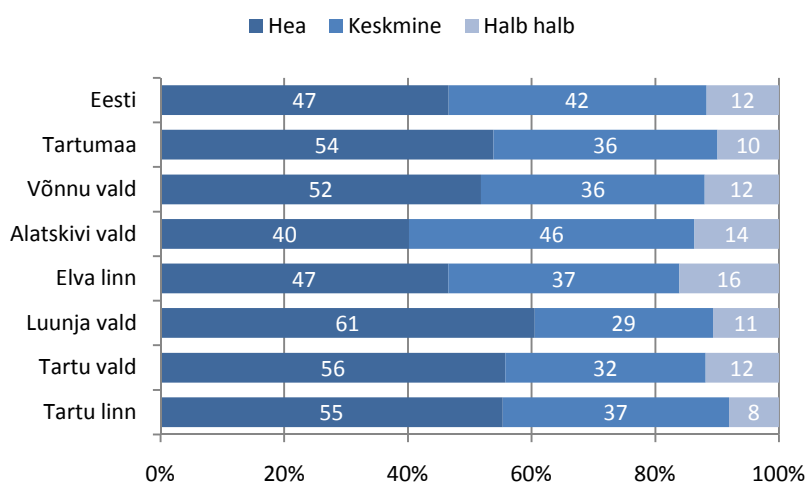
	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- ja põhi-haridus	Kesk-haridus	Kõrg-haridus	Töötav	Töötu	Mitte-aktiivne
Eesti	48	52	39	37	24	26	45	30	63	5	32
Tartumaa	47	53	43	36	21	24	38	39	59	5	36
Tartu linn	46	54	43	36	21	22	34	43	56	6	38
Tartu vald	65	35	55	31	14	32	37	31	75	6	19
Luunja vald	42	58	40	45	15	28	42	30	63	3	34
Elva linn	43	57	39	38	23	15	52	32	62	0	38
Alatskivi vald	46	54	38	35	27	33	52	15	54	8	38
Võnnu vald	47	53	47	26	27	39	33	28	56	4	40

*Suhtarvud on arvutatud uuringu kaalutud andmete põhjal.

1. TERVISE SEISUND

1.1. TERVISE ENESEHINNANG

Vastajatel paluti anda hinnang oma tervisele. Tegu on inimese enda tunnetusega oma tervisliku seisundi kohta. Kui Eestis keskmiselt hindab oma tervist heaks 47% vastajatest, siis Tartumaal on näitaja kõrgem – 54% (joonis 1.1). Omavalitsuste lõikes esineb samuti erisusi. Luunja vallas hindab oma seisundit heaks 61% ja Alatskivi vallas on näitaja 40%.

Joonis 1.1. Tervise enesehinnang

Hea tervise enesehinnanguga on:

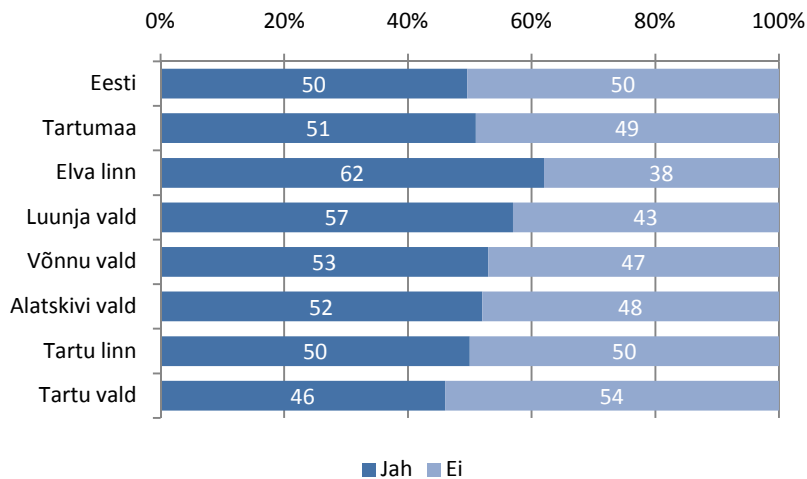
- ▶ pigem noored (77%) kui keskealised (50%) ja vanemaealised (13%);
- ▶ pigem kõrgharidusega (70%) kui alg- või põhiharidusega (47%) ja keskharidusega (43%) vastajad;
- ▶ pigem töötavad (59%) kui mitteaktiivsed (48%) ja töötud (38%);
- ▶ pigem keskmise (60%) ja kõrge (53%) kui madala (49%) ostujõuga vastajad;
- ▶ pigem ilma lasteta (61%) ja täisealiste lastega (57%) kui alaealiste lastega (42%) leibkondade liikmed;
- ▶ pigem need, kellel ei ole pikaajalist kroonilist haigust;
- ▶ pigem need, kes ei ole tervise seisundi tõttu piiratud toimetulekuga.

Tabel 1.1. Tervise enesehinnangu seos teiste tunnustega, %

		Hea	Keskmine	Halb	Kokku
Pikaajaline haigus	Jah	27	54	19	100
	Ei	83	17	0	100
Tervise seisundi tõttu piiratud toimetulek	Piiratud	22	48	30	100
	Pole piiratud	68	32	0	100

1.2. KROONILISED TERVISEPROBLEEMID

Pikaajalisi kroonilisi haigusi või terviseprobleeme esineb Tartumaal sarnasel määral Eesti keskmisega ehk ligikaudu pooltel vastajatel (joonis 1.2). Elva linnas (62%) on pikaajalise kroonilise haiguse põdejaid kõige enam ning Tartu vallas (46%) kõige vähem.

Joonis 1.2. Pikaajaline krooniline haigus või terviseprobleem

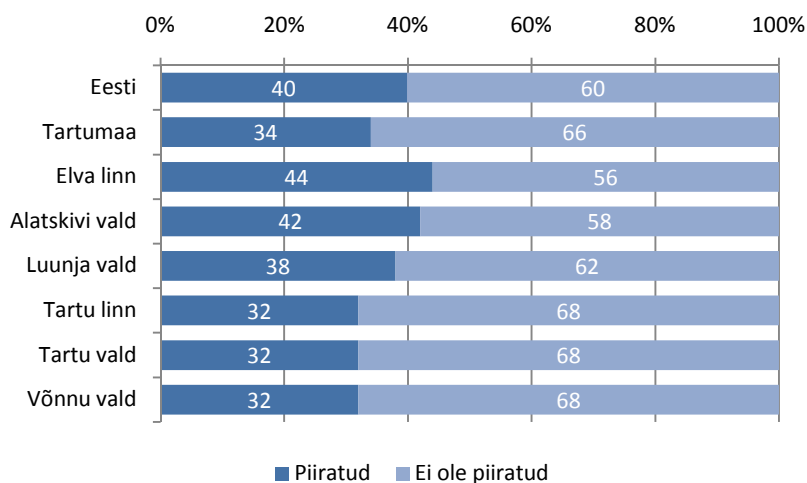
Pikaajalisi kroonilisi haigusi või terviseprobleeme esineb:

- ▶ sagedamini vanemaealistel (79%) kui keskealistel (54%) ja noortel (35%);
- ▶ sagedamini keskharidusega (59%) ja alg- või põhiharidusega (51%) kui kõrgharidusega (43%) vastajatel;
- ▶ sagedamini kõrge (58%) ja madala (58%) kui keskmise (41%) ostujõuga vastajatel.

1.3. TERVISEST TINGITUD PIIRANGUD

Tervise tõttu piiratud igapäevase toimetulekuga vastajate osakaal on Tartumaal (34%) madalam kui Eestis keskmiselt (40%) (joonis 1.3). Tartumaa omavalitsustest on enim tervise tõttu piiratud toimetulekuga vastajaid Elva linnas (44%) ja kõige vähem Tartu linnas ning Tartu vallas ja Võnnu vallas (32%).

Joonis 1.3. Tervise seisundi tõttu piiratud igapäevane toimetulek

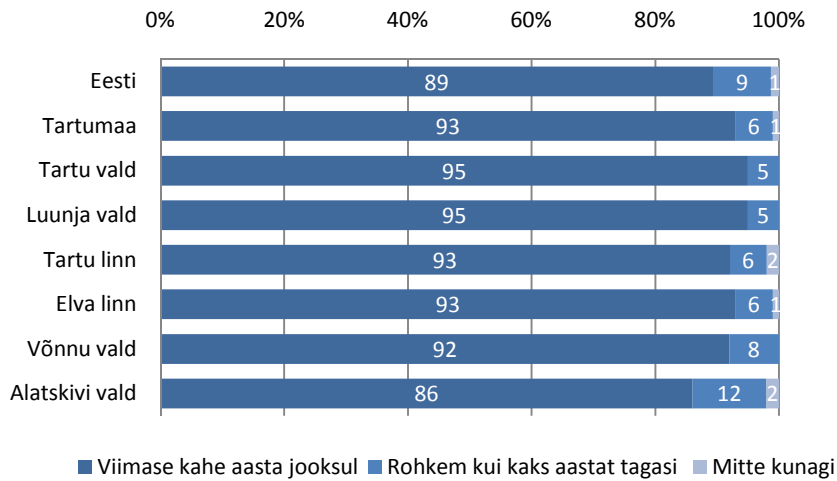
Tervise seisundi tõttu piiratud igapäevase toimetulekuga vastajate osakaal on kõrgem:

- ▶ pigem naiste (39%) kui meeste (29%) hulgas;
- ▶ pigem vanemaealiste (59%) kui keskealiste (34%) ja noorte (22%) hulgas;
- ▶ pigem keskkooliharidusega (43%) ja alg- või põhikooliharidusega (38%) kui kõrgharidusega (22%) vastajatel;
- ▶ pigem mitteaktiivsete (44%) kui töötute (35%) ja töötavate (28%) hulgas.

1.4. TERVISENÄITAJATE MÕÕTMINE JA KONTROLL

Vererõhu mõõtmine

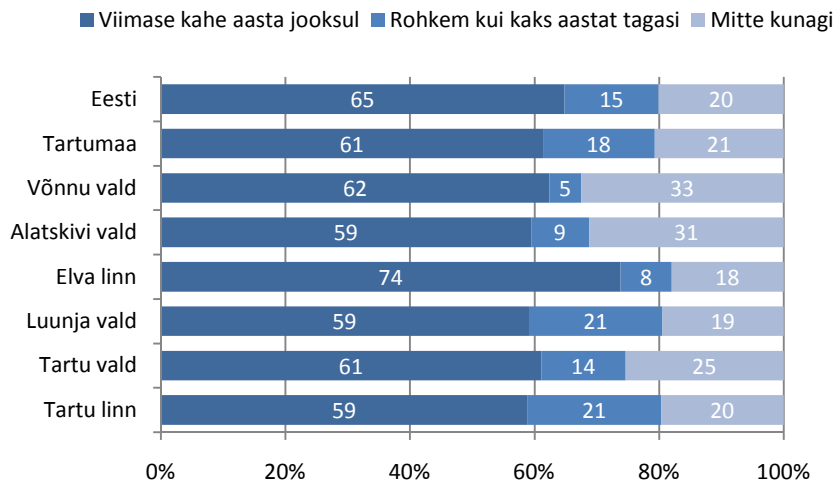
Sarnaselt Eesti keskmisele on Tartumaal 93% vastajatest viimase kahe aasta jooksul vererõhku mõõdetud (joonis 1.4). Näitaja on kõrgeim Tartu vallas ja Luunja vallas (95%) ning madalaim Alatskivi vallas (86%). Olulisi erinevusi sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes näitaja kohta ei esinenud (vt lisa 1, tabel 1.4).

Joonis 1.4. Vererõhu mõõtmine

Kolesterooli mõõtmine

Vastajaid, kellel pole elu jooksul kunagi vere kolesterooli taset määratud on Tartumaal 21%, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 1.5). Viimase kahe aasta jooksul on oma vere kolesterooli taset lasknud määrata 61% maakonna vastajatest, mis on samuti sarnane Eesti keskmisele. Näitaja on kõige kõrgem Elva linnas (74%) ja madalaim Tartu linnas (59%). Võnnu vallas on kõige enam vastajaid (33%), kellel pole vere kolesterooli taset kunagi mõõdetud.

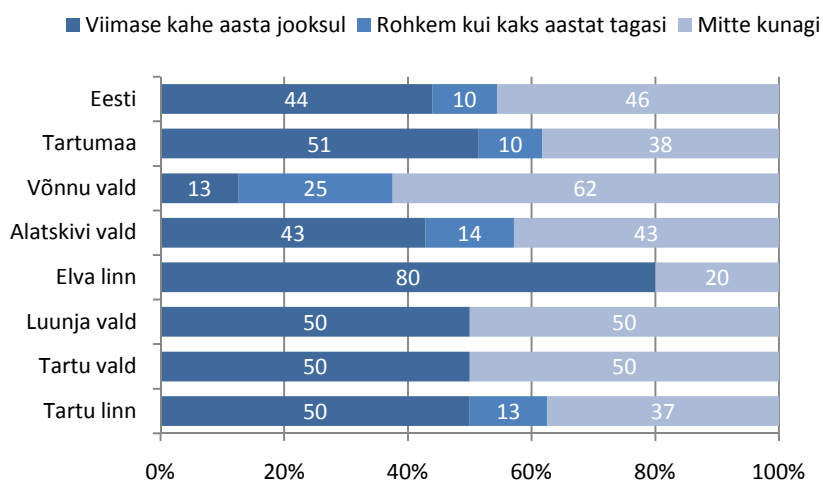
Joonis 1.5. Vere kolesterooli taseme määramine

Vere kolesterooli taset on viimase kahe aasta jooksul määratud:

- ▶ sagedamini naistel (68%) kui meestel (54%);
- ▶ sagedamini vanemaealistel (87%) kui keskealistel (63%) ja noortel (43%).

Eesnäärme kontroll

Eesnäärme uuringus osalemise kohta paluti vastata vaid 55-70 aastastel meestel. Viimase kahe aasta jooksul on uuringus osalenud 51% Tartumaa meestest, mis on kõrgem Eesti keskmisest 44% (joonis 1.6). Kõige kõrgem on näitaja Elva linnas (80%) ja madalaim Võnnu vallas (13%). Mitte kunagi eesnäärme kontrollis käinud vastajaid on kõige enam Võnnu vallas (67%).

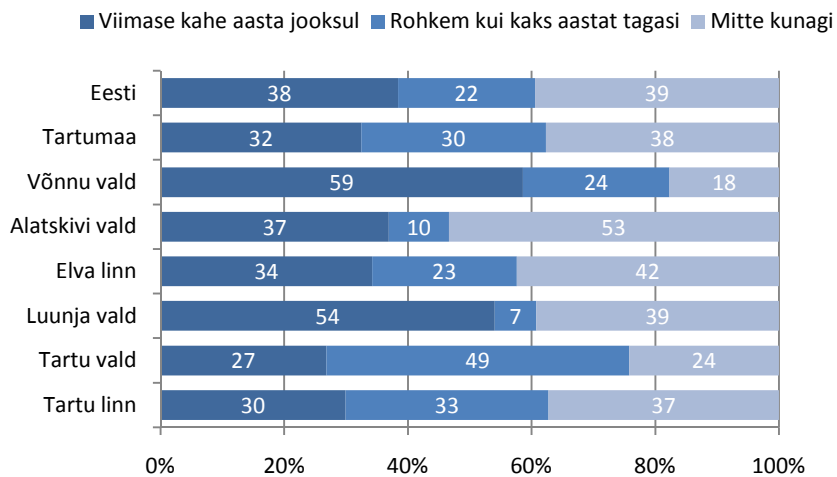

Joonis 1.6. Eesnäärme uuringus osalemine
(vastasid ainult mehed vanuses 55-70 aastat)

Viimase kahe aasta jooksul on eesnäärme uuringutel käinud pigem kõrgharidusega (71%) kui alg- või põhiharidusega (43%) ja keskhariidusega (34%) ja mehed.

Mammograafia

Mammograafia uuringus osalemise kohta paluti vastata vaid 35-70 aastastel naistel. Viimase kahe aasta jooksul on uuringus osalenud 32% Tartumaa naistest, mis on madalam Eesti keskmisest 38% (joonis 1.7). Kõrgeim on näitaja Võnnu vallas (59%) ja madalaim Tartu vallas (27%). Alatskivi vald tõuseb esile aga selle poolest, et sealsetest vähemalt 35-aastastest naistest pole 53% mammograafia uuringus kunagi osalenud.

Joonis 1.7. Mammograafia uuringus osalemine
(vastasid ainult naised vanuses 35-70 aastat)

Viimase kahe aasta jooksul on mammograafia uuringus osalenud:

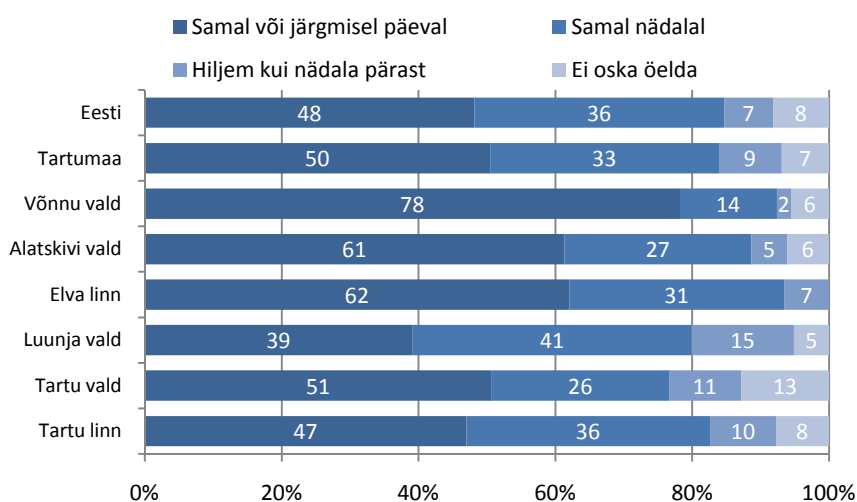
- ▶ pigem vanemaealised (67%) kui keskealised (14%) naised;
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (76%) kui keskkharidusega (34%) ja kõrgharidusega (19%) naised.

1.5. TERVISETEENUSTE KÄTTESAADAVUS

Uuringus küsiti vastajatelt, kui kiiresti saaksid nad vajadusel külastada perearsti või -õde, hambaarsti ja psühholoogilist nõustajat. Vastusteks oli võimalik märkida samal või järgmisel päeval, samal nädalal, hiljem kui nädala pärast või ei oska öelda.

Perearst ja pereõde

Tartumaal on perearsti või -õe teenus kättesaadav samal või järgmisel päeval 50% vastajatest, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 1.8). Kõige kõrgem on samal või järgmisel päeval perearsti või -õe teenuse kättesaadavus Võnnu vallas (78%) ja kõige madalam Luunja vallas (39%).

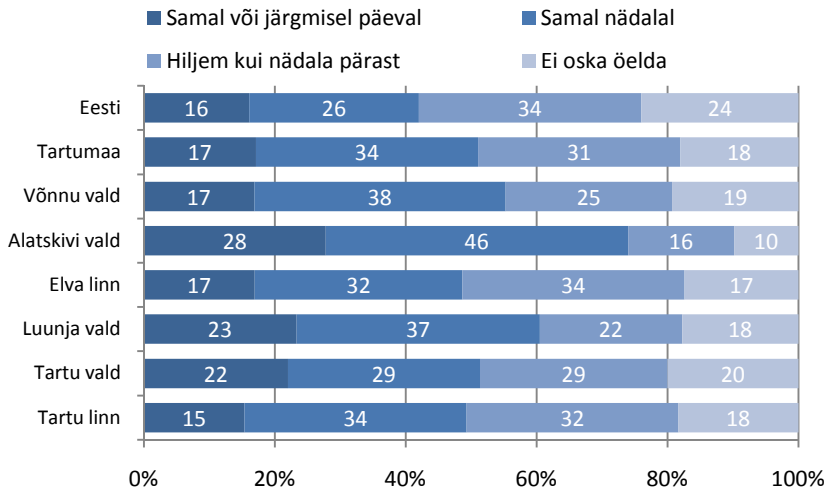

Joonis 1.8. Perearsti või -õe teenuse kättesaadavus

Perearsti või -õe teenus on samal või järgmisel päeval kättesaadav pigem noortele (58%) ja keskealistele (47%) kui vanemaealistele (40%) vastajatele.

Hambaarst

Samal või järgmisel päeval pääseb hambaarstile 17% Tartumaa vastajatest, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 1.9). Kõrgeim on näitaja Alatskivi vallas (28%) ja madalaim Tartu linnas (15%).

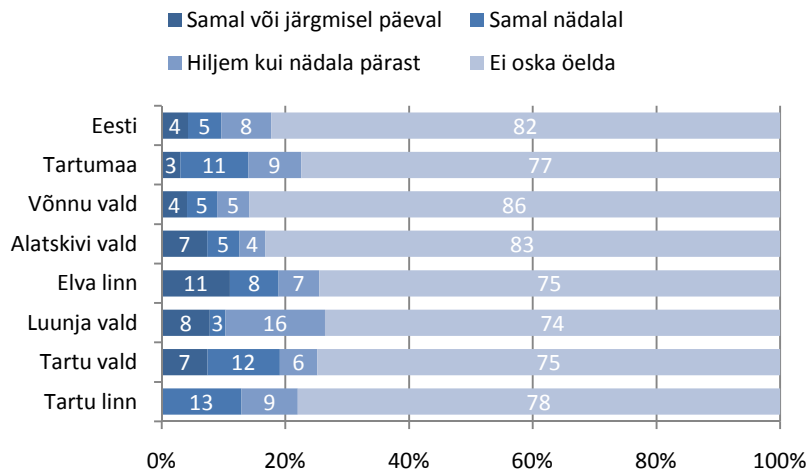

Joonis 1.9. Hambaarsti teenuse kättesaadavus

Hambaarsti teenus on samal või järgmisel päeval kättesaadavam pigem noortele (21%) ja keskealistele (17%) kui vanemaealistele (8%) vastajatele.

Psühholoogiline nõustamine

Enamus vastajaid nii Eestis keskmiselt kui Tartumaal ei osanud küsimusele psühholoogilise nõustamisteenuse kättesaadavuse kohta vastata (joonis 1.10). See võib peegeldada madalat teadlikkust teenuse kättesaadavusest või viidata teenuse puudumisele. Kõige enam oskasid teenuse kättesaadavusele hinnangut anda Luunja valla vastajad, kellest enamik hindasid teenuse ootejärjekorda pikemaks kui üks nädal. Olulisi erinevusi sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes näitaja kohta ei esinenud (vt lisa 1, tabel 1.10).

Joonis 1.10. Psühholoogilise nõustamisteenuse kättesaadavus

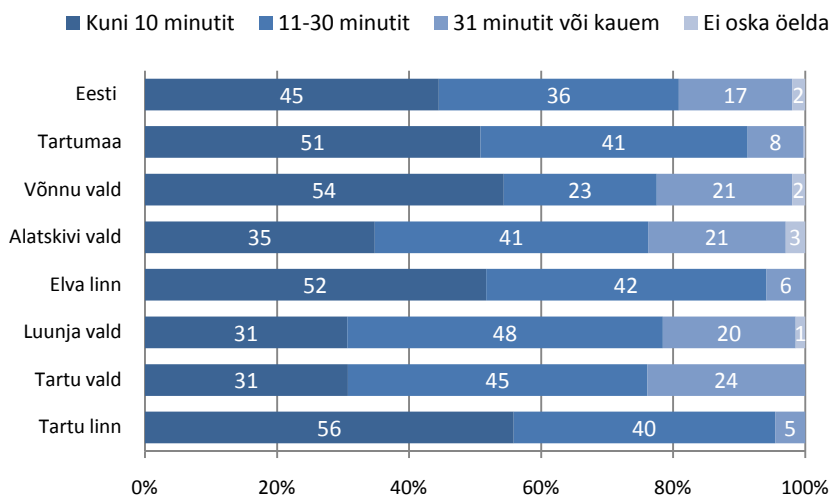

1.6. RAVIMITE, TOIDUKAUPADE, ALKOHOLI JA TUBAKATOODETE KÄTTESAADAVUS

Uuringus küsiti vastajatelt kui palju kuluks neil aega oma kodust tulles, et osta ravimeid, toidukaupu, alkoholi või tubakatooteid. Vastusteks oli võimalik märkida kuni 10 minutit, 11-30 minutit, 31 minutit või kauem või ei oska öelda.

Ravimite kättesaadavus

Ravimite kättesaadavus kuni 10 minuti jooksul on Tartumaal (51%) kõrgem Eesti keskmisest (45%) (joonis 1.11). Kõige kiiremini on ravimeid võimalik saada Tartu linnas, kus 56% vastajatest kinnitasid, et saavad ravimeid kätte kuni 10 minutiga, näitaja on madalaim Luuna vallas ja Tartu vallas (31%).

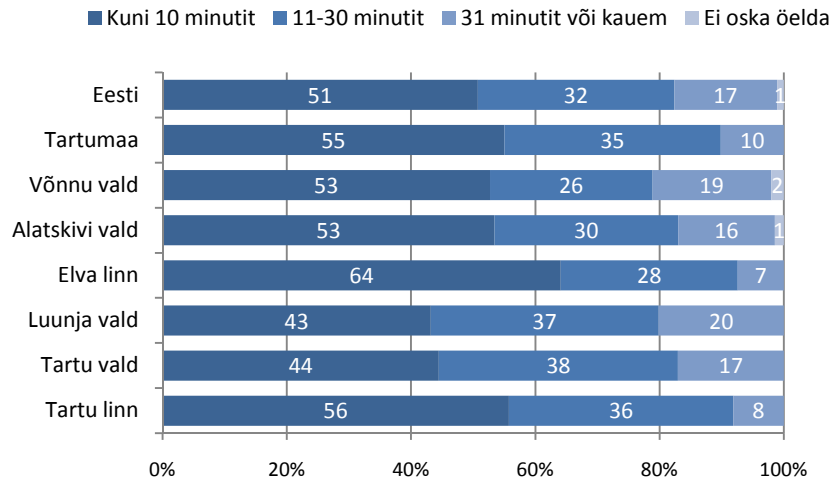

Joonis 1.11. Ravimite kättesaadavus

Kuni 10 minuti jooksul on ravimid kättesaadavad pigem noortele (51%) ja keskealistele (56%) kui vanemaealistele (43%) vastajatele.

Toidukaupade kättesaadavus

Toidukaupade kättesaadavus kuni 10 minuti jooksul on Tartumaal (55%) sarnane Eesti keskmisele (joonis 1.12). Omavalitsuste lõikes on näitaja kõrgeim Elva linnas (64%) ning madalaim Luunja vallas (43%).

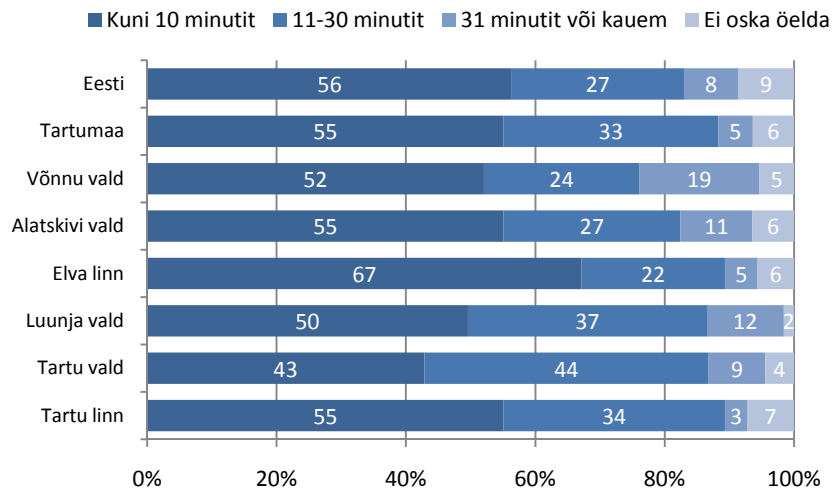

Joonis 1.12. Toidukaupade kättesaadavus

Kuni 10 minuti jooksul on toidukaubad kättesaadavad pigem noorele (60%) ja keskealistele (56%) kui vanemaealistele (43%) vastajatele.

Alkoholi kättesaadavus

Alkoholi kättesaadavus kuni 10 minuti jooksul on Tartumaal (55%) sarnane Eesti keskmisele (joonis 1.13). Näitaja on kõrgeim Elva linnas (67%) ja kõige madalam Tartu vallas (43%).

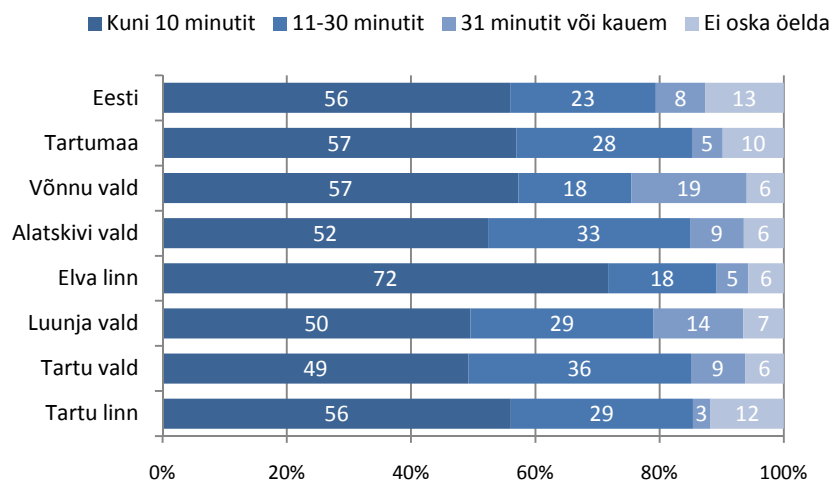

Joonis 1.13. Alkoholi kättesaadavus

Kuni 10 minuti jooksul on alkohol kättesaadavam pigem noortele (59%) ja keskealistele (58%) kui vanemaealistele (37%) vastajatele.

Tubaka kättesaadavus

Tubakatoodete kättesaadavus Tartumaal sarnaneb Eesti keskmisega kuni 10 minuti jooksul on tubakatooted kättesaadavad 57% Tartumaa vastajatest (joonis 1.14). Sarnaselt alkoholi kättesaadavusele on näitaja kõrgeim Elva linnas (72%) ja kõige madalam Tartu vallas (49%).

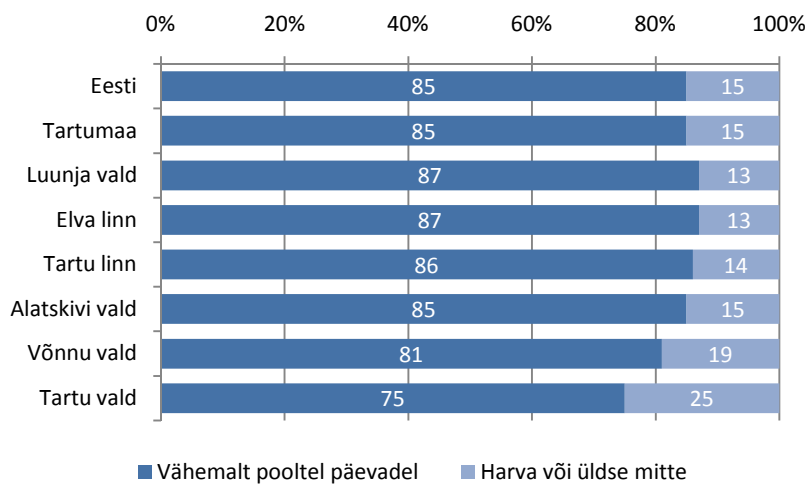
Joonis 1.14. Tubakatoodete kättesaadavus

Kuni 10 minuti jooksul on tubakatooted kättesaadavamad pigem keskealistele (62%) ja noortele (61%) kui vanemaealistele (36%) vastajatele.

2. TOITUMINE

2.1. HOMMIKUSÖÖK

Homмикusöogi söömise poolest on Tartumaa näitaja võrdne Eesti keskmisega – 85% Tartumaa vastajatest söi uuringule eelnenud kuu jooksul hommikust vähemalt pooltel päevadel (joonis 2.1). Kõige enam söövad hommikust Luunja valla ja Elva linna vastajad (87%) ning kõike vähem Tartu valla vastajad (75%).

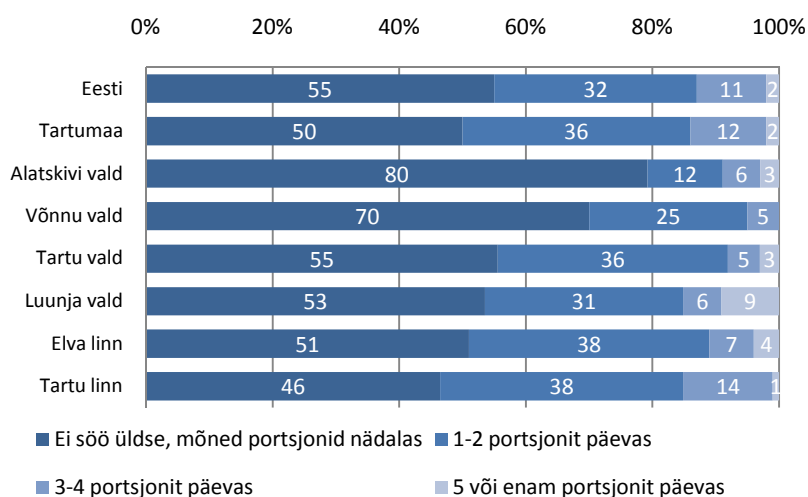
Joonis 2.1. Hommikusöogi söömine uuringule eelnenud 30 päeva jooksul

Homмикusööki söövad rohkem (vähemalt pooltel päevadel uuringule eelnenud kuu jooksul):

- ▶ pigem naised (91%) kui mehed (78%);
- ▶ pigem töötud (94%) ja mitteaktiivsed (90%) kui töötavad (80%);
- ▶ pigem ilma lasteta (91%) kui täisealiste lastega (83%) ja alaealiste lastega (70%) leibkondade liikmed.

2.2. PUU- JA KÖÖGIVILJAD

Võrreldes Eesti keskmisega on Tartumaal vähem vastajaid, kes puu- ja köögivilju üldse ei söö või söövad ainult mõned korrad nädalas – 50% (joonis 2.2). Vähese puu- ja köögiviljade söömise poolest tõusevad esile Alatskivi vald (80%) ja Võnnu vald (70%). Kõige suurem on vähemalt 3 portsjonit päevas puu- ja köögivilju sööjate arv Luunja vallas ja Tartu linnas(15%), soovituslikud 5 ja rohkem portsjonit päevas sööb 2% Tartumaa vastajatest.

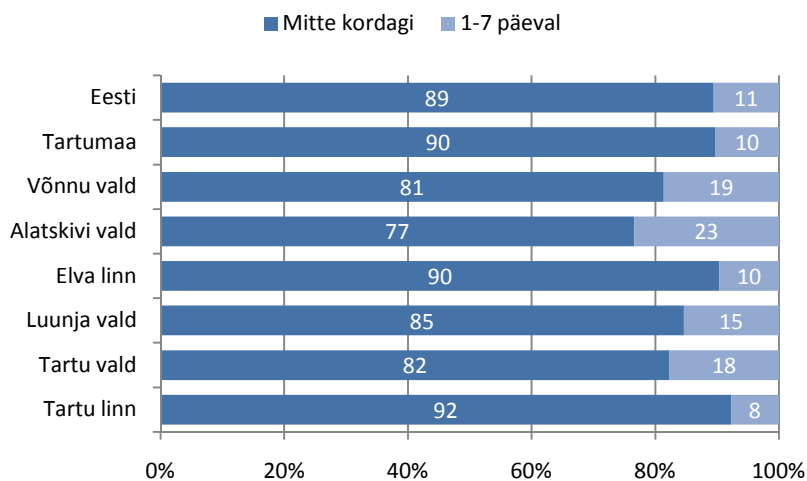
Joonis 2.2. Puu- ja köögiviljade söömine uuringule eelnenud 7 päeva jooksul

Vastajaid, kes puu- ja köögivilju ei söö üldse või söövad mõned portsjonid nädalas, saab iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (61%) kui naised (41%);
- ▶ pigem vanemaealised (60%) kui keskealised (50%) ja noored (46%);
- ▶ pigem keskharidusega (64%) ja alg- või põhiharidusega (53%) kui kõrgharidusega (36%) vastajad.

2.3. ENERGIAJOOGID

Vastajaid, kes uuringule eelnenud nädala jooksul jõid energijooke on Tartumaal 10%, näitaja on sarnane Eesti keskmisele (joonis 2.3). Kõige vähem on energijookide tarvitajaid Tartu linnas (8%) ning kõige enam Alatskivi vallas (23%).

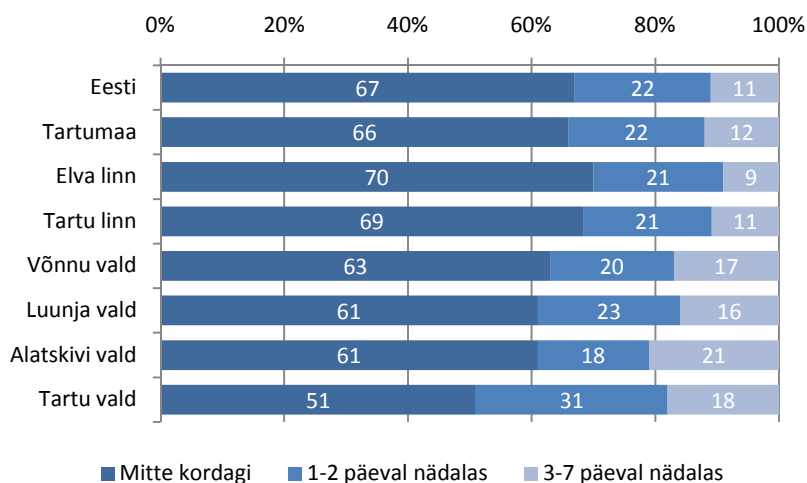
Joonis 2.3. Energijookide tarvitamine uuringule eelnenud 7 päeva jooksul

Vähemalt ühe korra nädalas energijookide tarvitajaid võib iseloomustada järgnevalt:

- ▶ pigem mehed (16%) kui naised (5%);
- ▶ pigem noored (21%) kui keskealised (2%) ja vanemaealised (1%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (22%) kui keskharidusega (8%) ja kõrgharidusega (6%) vastajad.

2.4. SUHKRUT SISALDAVAD MAGUSAD JOOGID

Tartumaal on Coca-Cola ja teiste suhkrut sisaldavate magusate jookide igapäevane tarvitajaid 34%, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 2.4). Vähemalt ühel päeval nädalas mainitud jooke tarvitanud vastajate osakaal on suurim Tartu vallas (49%) ja kõige madalam Elva linnas (30%).

Joonis 2.4. Coca-Cola ja teiste suhkrut sisaldavate magusate jookide tarvitamine uuringule eelnenu 7 päeva jooksul

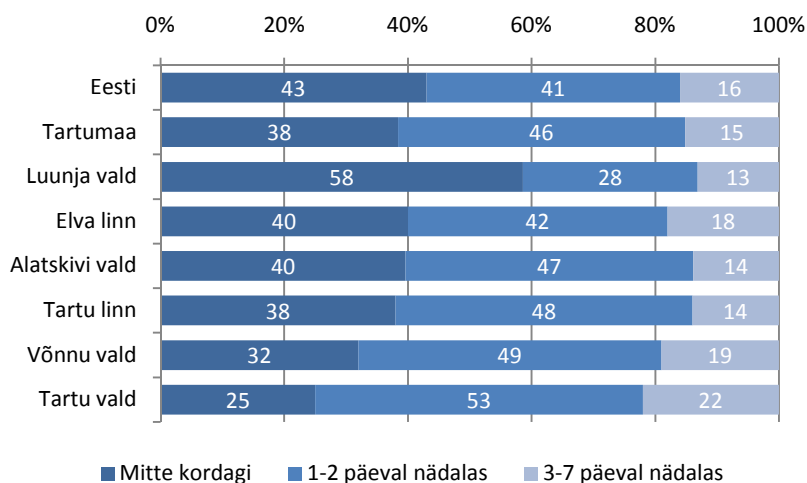
Vähemalt ühe korra nädalas magusate jookide tarvitajaid võib iseloomustada järgnevalt:

- ▶ pigem mehed (44%) kui naised (24%);
- ▶ pigem noored (53%) kui keskealised (25%) ja vanemaealised (9%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (42%) kui keskharidusega (34%) ja kõrgharidusega (30%) vastajad;
- ▶ pigem ilma lasteta (40%) ja täisealiste lastega (39%) kui alaealiste lastega (30%) leibkondade liikmed.

2.5. SAIATOOTED

Vähemalt üks kord nädalas pitsa, pirukate, saiakeste ja hamburgerite sööjaid on Tartumaal (61%) sarnaselt Eesti keskmisele (joonis 2.5). Kõige sagedamini söövad saiatooteid Tartu valla (75%) ja kõige harvemini Luunja valla (41%) vastajad.

Joonis 2.5. Pitsa, pirukate, saiakeste ja hamburgerite söömine uuringule eelnend 7 päeva jooksul

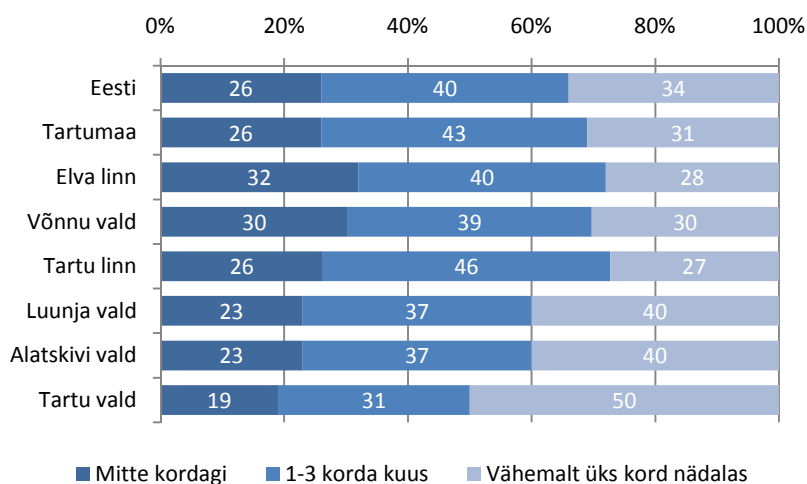
Vähemalt ühe korra nädalas saiatoodete sööjaid võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem noored (79%) kui keskealised (54%) ja vanemaealised (36%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (68%) ja keskkharidusega (64%) kui kõrgharidusega (55%) vastajad.

3. ALKOHOL

3.1. ALKOHOLI TARVITAMISE REGULAARSUS

Alkoholi tarvitamise regulaarsus Tartumaal sarnaneb Eesti keskmisega — mõlemal juhul on uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkoholi mitte tarvitanud vastajaid 26% (joonis 3.1). Vähemalt korra nädalas alkoholi tarvitajaid on kõige enam Tartu vallas (50%) ja kõige vähem Tartu linnas (27%).

Joonis 3.1. Alkoholi tarvitamise regulaarsus uuringule eelnenud 30 päeva jooksul

Vähemalt ühe korra nädalas alkoholi tarvitajaid võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (45%) kui naised (18%);
- ▶ pigem noored (33%) ja keskealised (33%) kui vanemaealised (22%);
- ▶ pigem töötud (49%) kui töötavad (36%) ja mitteaktiivsed (19%);
- ▶ pigem täisealiste lastega (37%) ja alaealiste lastega (31%) kui ilma lasteta (22%) leibkondade liikmed.

Vähemalt üks kord nädalas tarvitajad alkoholi pigem need:

- ▶ kes joovad end purju (korraka vähemalt 6 alkoholiannust) vähemalt üks kord nädalas;
- ▶ kes enda hinnangul tarvitavad alkoholi palju;
- ▶ kellel on olnud juhuslikke seksuaalsuhteid;
- ▶ kes on korduvalt tarvitanud kanepit.

Tabel 3.1. Alkoholi tarvitamise regulaarsuse seos teiste tunnustega, %

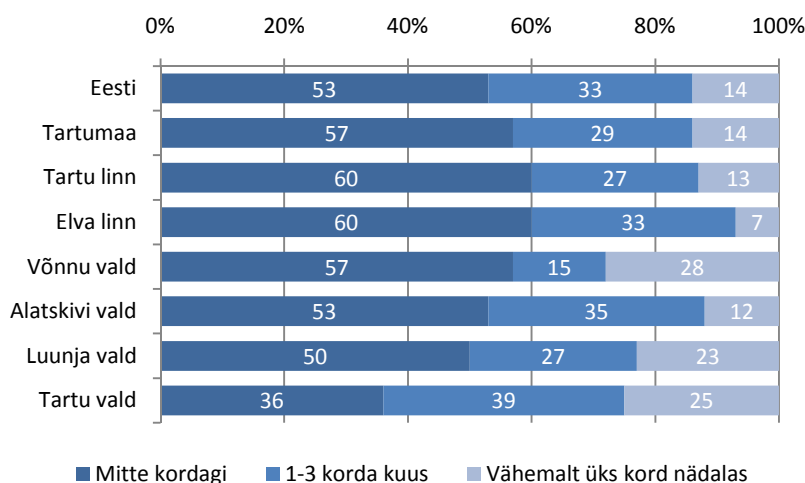
		Vähemalt üks kord nädalas	1-3 korda kuus	Mitte kordagi	Kokku
Korraka vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamine*	Mitte kordagi	20	80	0	100
	1-3 korda kuus	61	39	0	100
	Vähemalt 1 kord nädalas	87	13	0	100
Subjektive alkoholi tarvitamise hinnang*	Vähe või mõõdukalt	36	64	0	100
	Palju	94	6	0	100
Seksuaalvahekord juhupartneriga viimase 12 kuu jooksul**	Jah	55	44	1	100
	Ei	30	42	27	100
Kanepi tarvitamine	Jah, 1 korra	39	53	8	100
	Jah, korduvalt	59	34	7	100
	Mitte kordagi	25	43	32	100

*Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud.

**Vastasid ainult need, kes on kunagi olnud seksuaalvahekorras.

3.2. ALKOHOLI TARVITAMISE KOGUSED

Purju joomise (ehk korraga vähemalt 6 annuse alkoholi³ tarvitamise) sageduse näitajate poolest on Tartumaa olukord sarnane Eesti keskmisele (joonis 3.2). Kõigist uuringule eelnenud 30 päeval alkoholi tarvitanutest joob end vähemalt ühe korra kuus purju 43% Tartumaa vastajatest. Iga nädal purju jookjaid on Eestis ja Tartumaal keskmiselt 14%. Iganädalasi purju jookjaid on kõige enam Võnnu vallas (28%) ja kõige vähem Elva linnas (7%).

Joonis 3.2. Korraga vähemalt kuue alkoholiannuse tarvitamine uuringule eelnenud 30 päeva jooksul (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud)

Vähemalt ühe korra nädalas purju jookjaid võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (20%) kui naised (7%);
- ▶ pigem keskealised (18%) ja noored (15%) kui vanemaealised (5%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (31%) kui keskharidusega (12%) ja kõrgharidusega (6%) vastajad;
- ▶ pigem töötud (44%) kui mitteaktiivsed (15%) ja töötavad (12%);
- ▶ pigem kõrge (20%) kui keskmise (15%) ja madala (8%) ostujõuga vastajad;
- ▶ pigem alaealiste lastega (21%) ja täisealiste lastega (18%) kui ilma lasteta (9%) leibkondade liikmed.

Rohkem esineb purju joomist nende hulgas:

- ▶ kellel ei ole tervises seisundi tõttu piiratud toimetulekut;
- ▶ kes on korduvalt tarvitanud kanepit;
- ▶ kes enda hinnangul tarvitavad alkoholi palju;
- ▶ kellel on olnud juhuslikke seksuaalsuhteid;
- ▶ kes on füüsiliselt madala aktiivsusega.

³ Alkoholiannus on alkohoolse joogi kogus, mis sisaldab 10 g absoluutset alkoholi. Üks alkoholiannus on näiteks 250 ml 5%–5,3% õlut või 1 pokaal (120 ml) 12% veini või 1 pits (40 ml) 40% kanget alkoholi. Allikas: Tähepõld, H., Veskimägi, M., Kalda, R., Maaroos, H.-I., Oona, M., Saame, I. (2012). Alkoholi liigtarvitava patsiendi varajane avastamine ja nõustamine perearstipraktises: metoodiline juhendmaterjal perearstidele ja pereõdedele. II parandatud ja täiendatud trükk. Tallinn: Lakrito AS.

Tabel 3.2. Korraga vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamise seos teiste tunnustega, (%)*

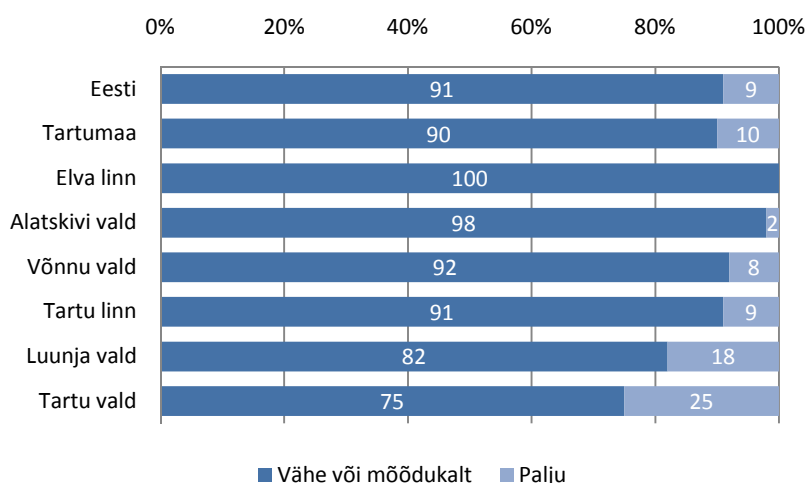
		Vähemalt 1 kord nädalas	1-3 korda kuus	Mitte kordagi	Kokku
Tervise seisundi tõttu piiratud toimetulek	Piiratud	9	20	71	100
	Ei ole piiratud	15	31	53	100
Kanepi tarvitamine	Jah, 1 korra	7	45	48	100
	Jah, korduvalt	36	41	24	100
	Ei	11	23	66	100
Subjekttiivne alkoholi tarvitamise hinnang*	Vähe või mõõdukalt	10	29	60	100
	Palju	50	26	24	100
Seksuaalvahekord juhupartneriga viimase 12 kuu jooksul**	Jah	24	43	33	100
	Ei	14	28	58	100
Vabal ajal liikumisharrastusega tegelemine	Üldse mitte või 1-2 korda kuus	17	36	47	100
	Üks või mitu korda nädalas	12	24	64	100

*Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud.

**Vastasid ainult need, kes on kunagi olnud seksuaalvahekorras.

3.3. HINNANGUD OMA ALKOHOLI TARVITAMISELE

Uuringus osalenutel paluti anda subjektiivne hinnang enda alkoholi tarvitamisele. Tartumaal leiab 90% vastajatest, et nad tarvitavad alkoholi vähe või mõõdukalt, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 3.3). Elva hinnas pole ühtegi vastajat, kes enda hinnangul alkoholi palju tarvitaks, kõige kõrgem on palju tarvitajate osakaal Tartu vallas (25%).

Joonis 3.3. Subjektiivne alkoholi tarvitamise hinnang
(vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud)

Enda hinnangul tarvitavad alkoholi palju:

- ▶ pigem mehed (17%) kui naised (1%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (19%) ja kõrgharidusega (12%) kui keskharidusega (2%) vastajad;
- ▶ pigem need, kes hindavad oma tervises seisundit halvaks;
- ▶ pigem need, kellel on tervises seisundi tõttu piiratud toimetulek.

Tabel 3.3. Subjektiivse alkoholi tarvitamise hinnangu seos teiste tunnustega, %*

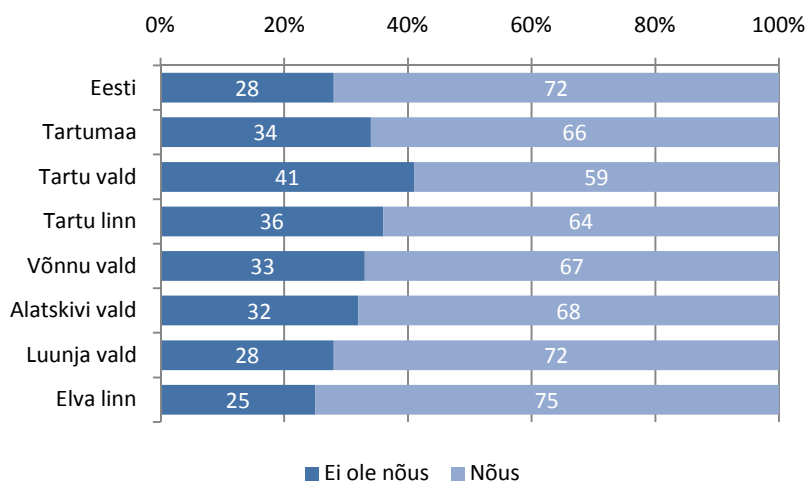
		Vähe või mõõdukalt	Palju	Kokku
Tervise enesehinnang	Hea	94	6	100
	Keskmine	87	13	100
	Halb	72	28	100
Tervises seisundi tõttu piiratud toimetulek	Piiratud	92	8	100
	Ei ole piiratud	89	11	100

*Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud.

3.4. HOIAKUD ALKOHOLI TARVITAMISE SUHTES

Hoiakud regulaarse alkoholi tarvitamise terviskahjude suhtes

Väitega „Enamikel nädalapäevadel klaasi veini või pudeli õlle joomine võib tervisele halvasti mõjuda“ nõustujate osakaal on Tartumaal (66%) madalam kui Eestis keskmiselt (72%) (joonis 3.4). Väitega nõustujaid on kõige enam Elva linnas (75%) ja kõige vähem Tartu vallas (59%).

Joonis 3.4. Väitele „Enamikel nädalapäevadel klaasi veini või pudeli õlle joomine võib tervisele halvasti mõjuda“ vastamine

Väitega mittenõustujaid võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (49%) kui naised (21%);
- ▶ pigem noored (43%) kui keskealised (33%) ja vanemaealised (16%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (50%) kui keskharidusega (34%) ja kõrgharidusega (25%) vastajad;
- ▶ pigem need, kes tarvitavad alkoholi vähemalt üks kord nädalas;
- ▶ pigem need kes joovad end purju vähemalt üks kord nädalas.

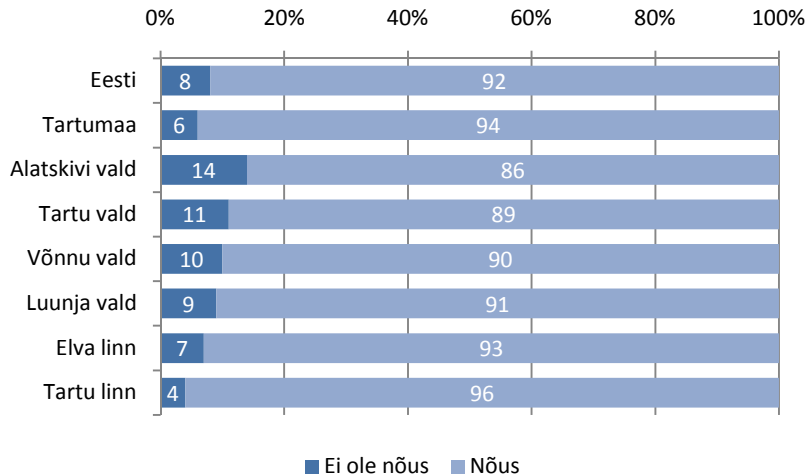
Tabel 3.4. Väite „Enamikel nädalapäevadel klaasi veini või pudeli õlle joomine võib tervisele halvasti mõjuda“ seos teiste tunnustega, %

		Ei ole nõus	Nõus	Kokku
Alkoholi tarvitamise regulaarsus	Vähemalt 1 kord nädalas	57	43	100
	1-3 korda kuus	26	74	100
	Mitte kordagi	18	82	100
Korraga vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamine *	Vähemalt 1 kord nädalas	78	22	100
	1-3 korda kuus	47	53	100
	Mitte kordagi	26	74	100

*Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud.

Hoiakud purju joomise terviskahjude suhtes

Väitega „Iganädalane purju joomine võib tekitada tõsiseid tervisehäireid“ ei nõustu 6% Tartumaa vastajatest, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 3.5). Mittenõustujaid on kõige rohkem Alatskivi vallas (14%) ja kõige vähem Tartu linnas (4%).

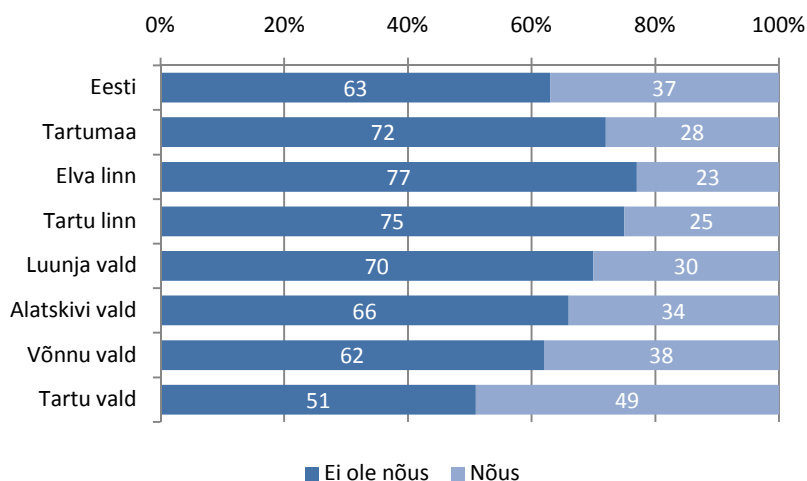
Joonis 3.5. Väitele „Iganädalane purju joomine võib tekitada tõsiseid tervisehäireid“ vastamine

Väitega ei nõustu pigem alg- või põhiharidusega (14%) kui keskkaridusega (5%) ja kõrgharidusega (1%) vastajad.

Purju joomist soosivad hoiakud tutvusringkonnas

Väitega „Minu tutvusringkonnas on tavaline ennast seltskondlikel koosviibimistel purju juua“ on nõus 28% Tartumaa vastajatest, mis on madalam Eesti keskmisest 37% (joonis 3.6). Kõige madalam on nõustujate osakaal Elva linnas (23%) ja kõrgeim Tartu vallas (49%).

Joonis 3.6. Väitele „Minu tutvusringkonnas on tavaline ennast seltskondlikel koosviibimistel purju juua“ vastamine

Väitega nõustujaid võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (42%) kui naised (16%);
- ▶ pigem noored (40%) kui keskealised (20%) ja vanemaealised (12%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (41%) kui kõrgharidusega (26%) ja keskharidusega (24%) vastajad;
- ▶ pigem need, kes tarvitavad alkoholi vähemalt üks kord nädalas;
- ▶ pigem need, kes joovad end purju vähemalt üks kord kuus;
- ▶ pigem need, kellel esineb depressiooni sümptomeid.

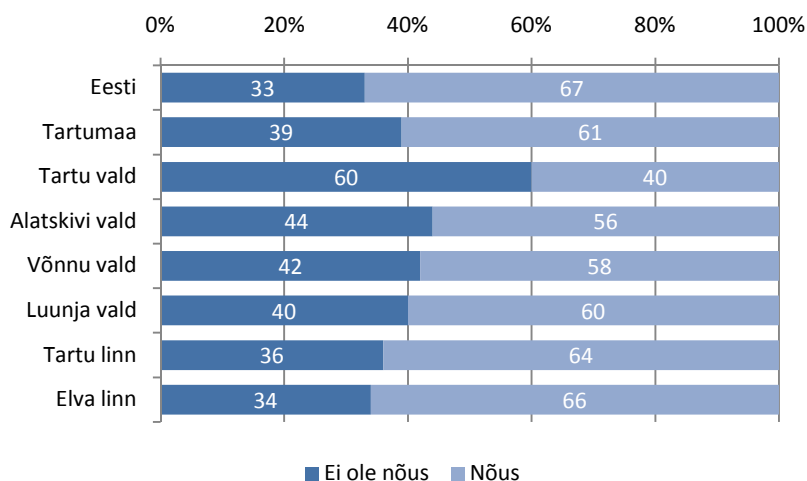
Tabel 3.5. Väite „Minu tutvusringkonnas on tavaline ennast seltskondlikel koosviibimistel purju juua“ seos teiste tunnustega, %

		Ei ole nõus	Nõus	Kokku
Alkoholi tarvitamise regulaarsus	Vähemalt 1 kord nädalas	61	39	100
	1-3 korda kuus	73	27	100
	Mitte kordagi	83	17	100
Korraga vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamine*	Vähemalt 1 kord nädalas	56	44	100
	1-3 korda kuus	46	54	100
	Mitte kordagi	82	18	100
Depressiooni sümptomite esinemine	Ei ole	74	26	100
	On	63	37	100

*Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud.

Hoiakud alkoholi ja tubakatoodete müügipiirangute suhtes

Tartumaal on väitega „Alkoholi ja tubakatooteid tuleks müüa spetsiaalsetes müügikohtades“ nõustujaid vähem (61%) kui Eestis keskmiselt (67%) (joonis 3.7). Kõige madalam on nõustujate osakaal Tartu vallas (40%) ja kõrgeim Elva linnas (66%).

Joonis 3.7. Väitele „Alkoholi ja tubakatooteid tuleks müüa spetsiaalsetes müügikohtades“ vastamine

Müügipiirangute vastaseid võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (44%) kui naised (34%);
- ▶ pigem noored (46%) ja keskealised (40%) kui vanemaealised (19%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (43%) ja kõrgharidusega (42%) kui keskharidusega (33%) vastajad;
- ▶ pigem need, kes tarvitavad alkoholi vähemalt üks kord nädalas;
- ▶ pigem need, kes joovad end purju vähemalt üks kord nädalas.

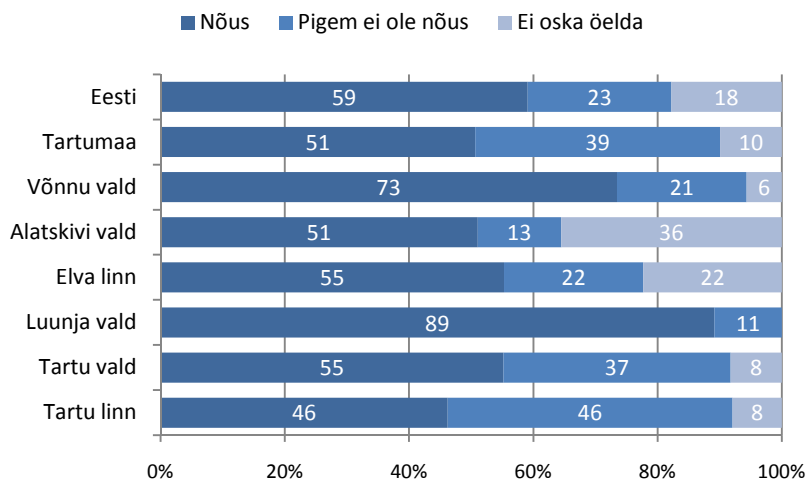
Tabel 3.6. Väite „Alkoholi ja tubakatooteid tuleks müüa spetsiaalsetes müügikohtades“ seos alkoholi tarvitamise regulaarsusega, %

		Ei ole nõus	Nõus	Kokku
Alkoholi tarvitamise regulaarsus	Vähemalt 1 kord nädalas	53	47	100
	1-3 korda kuus	35	65	100
	Mitte kordagi	24	76	100
Korruga vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamine*	Vähemalt 1 kord nädalas	71	29	100
	1-3 korda kuus	38	62	100
	Mitte kordagi	37	63	100

*Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkoholiseid jooke tarvinud.

Valmisolek piirata oma alkoholi tarvitamist

Väitega „Peaksin tarvitama vähem alkoholi“ nõustujaid on Tartumaal (51%) vähem kui Eestis keskmiselt (59%) (joonis 3.8). Näitaja on kõrgeim Luunja vallas (89%) ja kõige madalam Tartu linnas (46%).

Joonis 3.8 Väitele „Peaksin tarvitama vähem alkoholi“ vastamine
(analüüsist on välja jäetud need, kes vastasid väitele „ei kehti minu kohta“)

Vastajad, kes leiavad, et nad peaksid tarvitama vähem alkoholi on:

- ▶ pigem mehed (60%) kui naised (37%);
- ▶ pigem need, kes tarvitavad alkoholi vähemalt üks korra nädalas;
- ▶ pigem need, kes joovad end purju vähemalt üks korra nädalas;
- ▶ pigem need, kes leiavad, et nende tutvusringkonnas on seltskondlikel üritustel purju joomine tavaline.

Tabel 3.7. Väitele „Peaksin tarvitama vähem alkoholi“ vastamise seos teiste tunnustega, %*

		Nõus	Pigem ei ole nõus	Ei oska öelda	Kokku
Alkoholi tarvitamise regulaarsus	Mitte kordagi	45	41	14	100
	Mõned korrad kuus	41	50	9	100
	Vähemalt 1 kord nädalas	59	31	10	100
Korraga vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamine**	Mitte kordagi	38	53	10	100
	1-3 korda kuus	52	35	13	100
	Vähemalt 1 kord nädalas	76	21	3	100
Tutvusringkonnas purjutamine tavaline	Ei ole nõus	40	50	9	100
	Nõus	68	25	7	100

*Analüüsist on välja jäetud need, kes vastasid väitele „ei kehti minu kohta“.

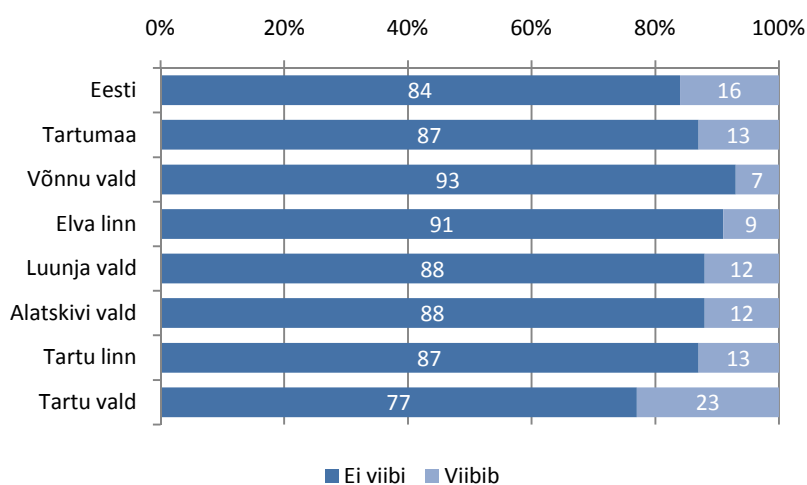
**Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud.

4. SUITSETAMINE

4.1. PASSIIVNE SUITSETAMINE

Tööl viibimine ruumides, kus suitsetatakse

Tartumaa vastajatest viibib 13% tööl ruumides, kus suitsetatakse, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 4.1). Omavalitsuste lõikes on näitaja kõrgeim Tartu vallas(23%) madalaim Võnnu vallas (7%).

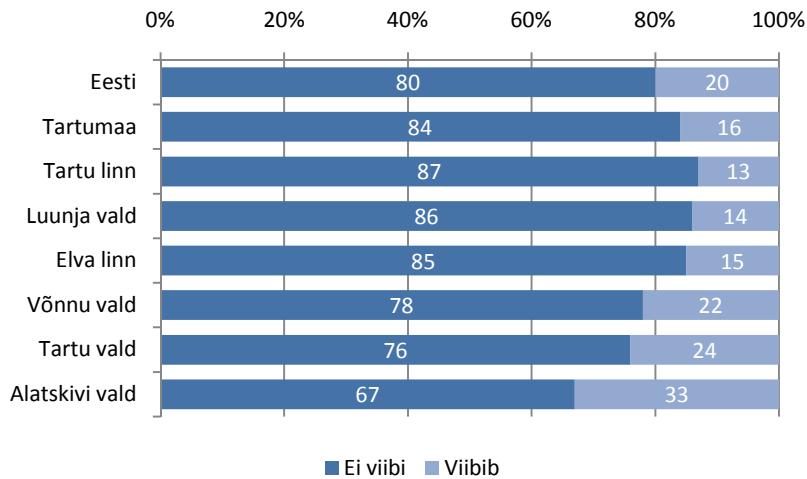
Joonis 4.1. Tööl viibimine ruumides, kus suitsetatakse

Vastajaid, kelle töökohal suitsetatakse võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (23%) kui naised (4%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (23%) ja keskkharidusega (14%) kui kõrgharidusega (4%) vastajad;
- ▶ pigem kõrge (22%) kui keskmise (11%) ja madala (8%) ostujõuga vastajad.

Kodus viibimine ruumides, kus suitsetatakse

Tartumaa vastajate hulgas on 16% neid, kelle kodus suitsetatakse, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 4.2). Madalaim on näitaja Tartu linnas (13%) ja kõige kõrgem Alatskivi vallas (33%).

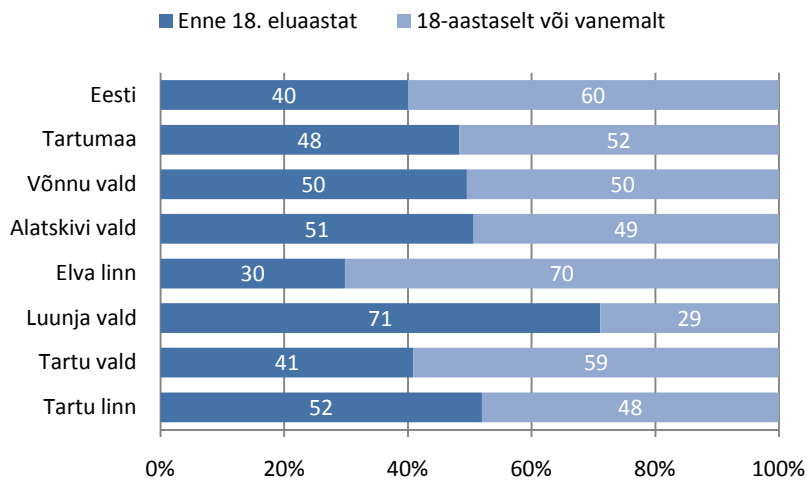
Joonis 4.2. Kodus viibimine ruumides, kus suitsetatakse

Vastajad, kelle kodus suitsetatakse võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (23%) kui naised (8%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (24%) ja keskharidusega (18%) kui kõrgharidusega (7%) vastajad.

4.2. SUITSETAMISE ALUSTAMINE

Kõigilt vastajatelt, kes olid uuringu läbiviimise ajal igapäevased suitsetajad, paluti täpsustada, mis vanuses nad suitsetamisega alustasid. Tartumaa vastajatest 48% alustas suitsetamist enne 18. eluaastat, mis on kõrgem kui Eestis keskmiselt 40% (joonis 4.3). Kõige enam on enne täisealiseks saamist suitsetamisega alustanud Luunja vallas (71%), näitaja on madalaim Elva linnas (30%).

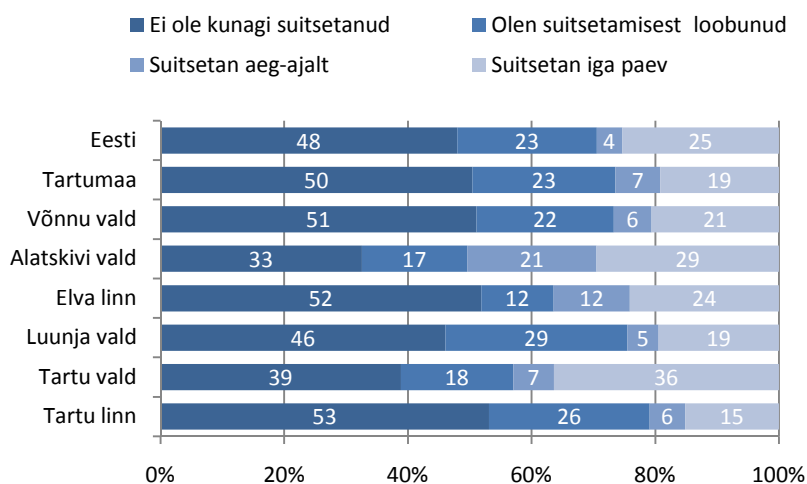
*Joonis 4.3. Suitsetamise alustamine
(vastasid ainult need, kes suitsetavad igapäevaselt)*

Alaealisena suitsetamist alustanud võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (57%) kui naised (40%);
- ▶ pigem noored (59%) kui keskealised (47%) ja vanemaealised (33%);
- ▶ pigem madala (61%) ja kõrge (53%) kui keskmise (40%) ostujõuga vastajad.

4.3. IGAPÄEVASED SUITSETAJAD

Tartumaal on igapäevaseid suitsetajaid 19%, mis on madalam Eesti keskmisest 25% (joonis 4.4). Igapäevaseid suitsetajaid on kõige enam Tartu vallas (36%) ja kõige vähem Tartu linnas (15%). Vastajaid, kes pole mitte kunagi suitsetanud on Tartumaal 50%, mis on sarnane Eesti keskmisega. Mitte kunagi suitsetanud on kõige vähem Alatskivi vallas (33%) ja kõige rohkem Tartu linnas (53%).

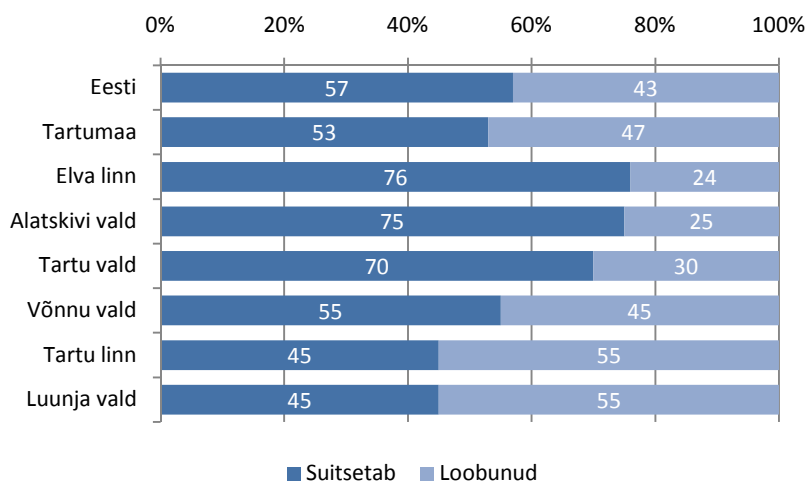
Joonis 4.4. Igapäevane suitsetamine

Igapäevased suitsetajaid võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (29%) kui naised (11%);
- ▶ pigem keskealised (30%) kui vanemaealised (16%) ja noored (12%);
- ▶ pigem töötud (45%) kui töötavad (21%) ja mitteaktiivsed (12%);
- ▶ pigem keskharidusega (29%) kui alg- või põhiharidusega (15%) ja kõrgharidusega (11%) vastajad;
- ▶ pigem madala (23%) ja kõrge (21%) kui keskmise (12%) ostujõuga vastajad.

4.4. SUITSETAMISEST LOOBUMINE

Kõigist Tartumaa vastajatest, kes on elu jooksul suitsetanud on suitsetamisest loobunud 53%, näitaja on sarnane Eesti keskmisele (joonis 4.5). Kõige enam on suitsetamisest loobunud Elva linnas (76%) ja kõige vähem Tartu linnas ja Luunja vallas (45%).

Joonis 4.5. Suitsetamisest loobumine

(vastasid ainult need, kes on kunagi elus suitsetanud)

Vastajaid, kes pole suitsetamist maha jätnud, võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem keskealised (56%) ja noored (54%) kui vanemaealised (43%);
- ▶ pigem keskharidusega (64%) kui alg- või põhiharidusega (44%) ja kõrgharidusega (43%) vastajad;
- ▶ pigem töötud (72%) kui töötavad (55%) kui mitteaktiivsed (46%);
- ▶ pigem madala (61%) kui kõrge (53%) ja keskmise (40%) ostujõuga vastajad;
- ▶ pigem täisealiste lastega (57%) kui ilma lasteta (42%) ja alaealiste lastega (42%) leibkondade liikmed;
- ▶ pigem need, kellel tervises seisund ei piira igapäevast toimetulekut;
- ▶ pigem need, kellel on depressiooni sümptomid;
- ▶ pigem need, kes ei tegele vabal ajal liikumisharrastusega.

Tabel 4.1. Suitsetamisest loobumise seos teiste tunnustega, %*

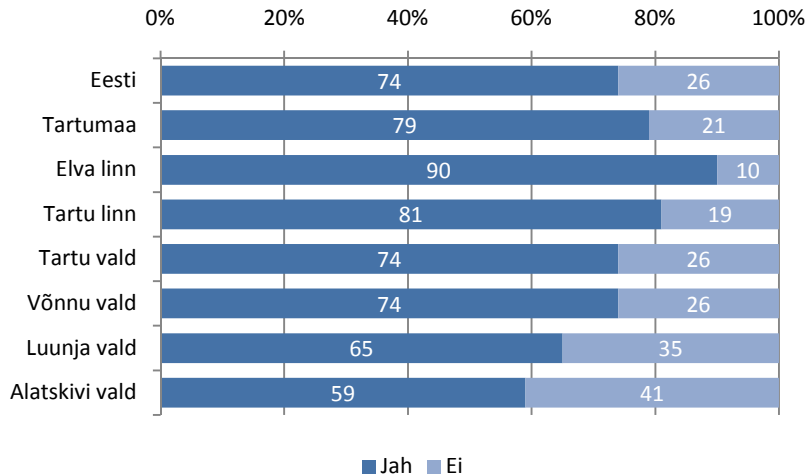
		Suitsetab	Loobunud	Kokku
Tervises seisundi tõttu piiratud toimetulek	Piiratud	49	51	100
	Ei ole piiratud	55	45	100
Depressiooni sümptomite esinemine	Ei ole	47	53	100
	On	68	32	100
Vabal ajal liikumisharrastusega tegelemine	Üldse mitte või 1-2 korda kuus	57	43	100
	Üks või mitu korda nädalas	47	53	100

*Vastasid ainult need, kes on kunagi oma elus suitsetanud.

Soov suitsetamisest loobuda

Küsimusele „Kas te soovite suitsetamisest loobuda?“ vastasid ainult igapäevased suitsetajad. Tartumaal igapäevastest suitsetajatest soovivad 79% suitsetamisest loobuda, mis on kõrgem Eesti keskmisest 74% (joonis 4.6). Kõige enam on suitsetamisest loobuda soovijaid Elva linnas (90%) ja kõige vähem Alatskivi vallas (59%).

Joonis 4.6. Soov loobuda suitsetamisest

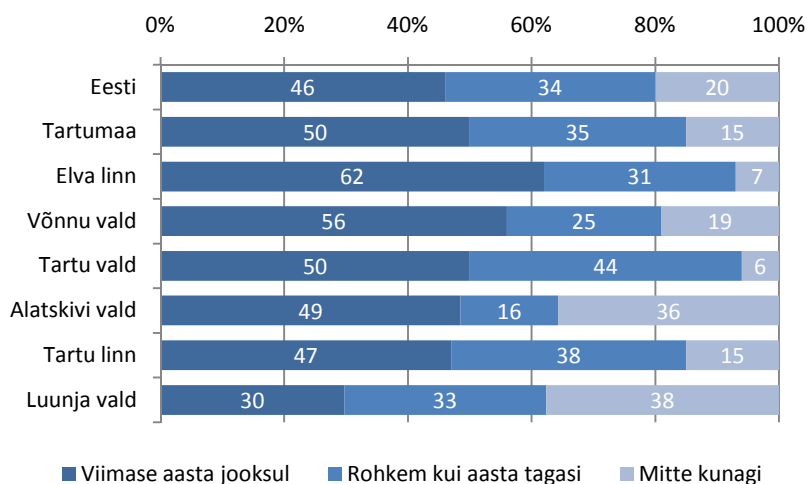
(vastasid ainult need, kes küsimustiku täitmise hetkel suitsetasid igapäevaselt)

Suitsetamisest loobuda soovijaid võib iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem mehed (85%) kui naised (61%);
- ▶ pigem keskealised (87%) ja noored (78%) kui vanemaealised (54%).

Suitsetamisest loobumise katsed

Küsimusele „Millal te viimati proovisite suitsetamisest loobuda?“ vastasid ainult inimesed, kes praegusel eluperioodil aeg-ajalt või igapäevaselt suitsetavad. Uuringule eelnenud aasta jooksul püüdis suitsetamisest loobuda 50% Tartumaa vastajatest, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 4.7). Kõige suurem on suitsetamisest loobuda püüdnute osakaal Elva linnas (62%) ja kõige madalam Luunja vallas (30%).

Joonis 4.7. Proovinud loobuda suitsetamisest

(vastasid ainult praegusel eluperioodil aeg-ajalt või igapäevaselt suitsetajad)

Viimase aasta jooksul suitsetamisest loobuda proovinuid võib iseloomustada järgmiselt:

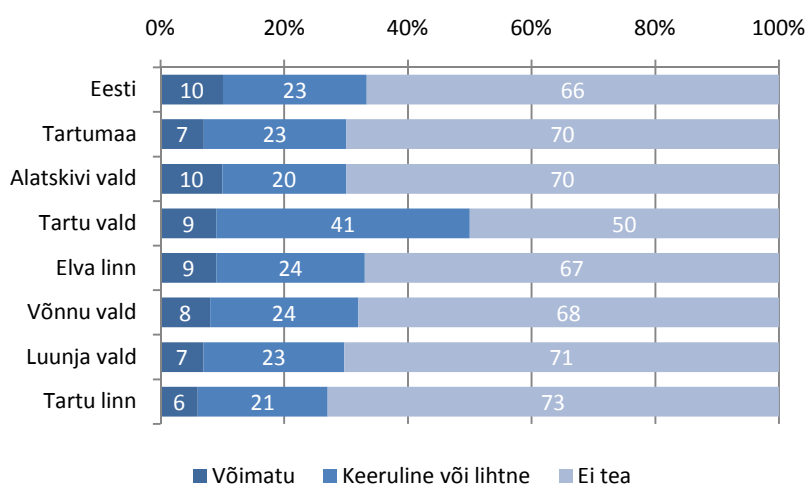
- ▶ pigem naised (58%) kui mehed (46%);
- ▶ pigem noored (80%) kui vanemaealised (32%) ja keskealised (25%).

5. NARKOOTIKUMID

5.1. NARKOOTIKUMIDE LEVIK JA KÄTTESAADAVUS

Kanepi hankimine

Tartumaa vastajatest 23% leidsid, et soovi korral on neil võimalik hankida kanepit, mis on võrdne Eesti keskmisega (joonis 5.1). Kõige enam hindasid kanepit kättesaadavaks Tartu valla (41%) ja kõige vähem Alatskivi valla (20%) vastajad.

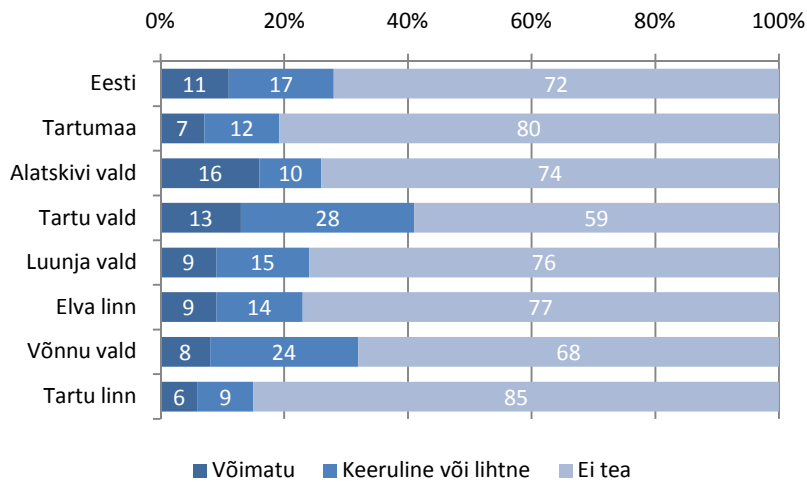
Joonis 5.1. Kanepi hankimise võimalikkus

Kanepi hankimist võimalikuks pidavaid vastajaid saab iseloomustada järgnevalt:

- ▶ pigem mehed (32%) kui naised (15%).
- ▶ pigem noored (47%) kui vanemaealised (6%) ja keskealised (4%).

Teiste narkootikumide hankimine

Tartumaa vastajatest 12% leidsid, et soovi korral on neil võimalik hankida selliseid narkootikume nagu ecstasy, amfetamiin, kokaiin või heroiin. Näitaja on madalam Eesti keskmisest 17% (joonis 5.2). Kõige enam hindasid teisi narkootikume kättesaadavaks Tartu valla (28%) ja kõige vähem Tartu linna (9%) vastajad.

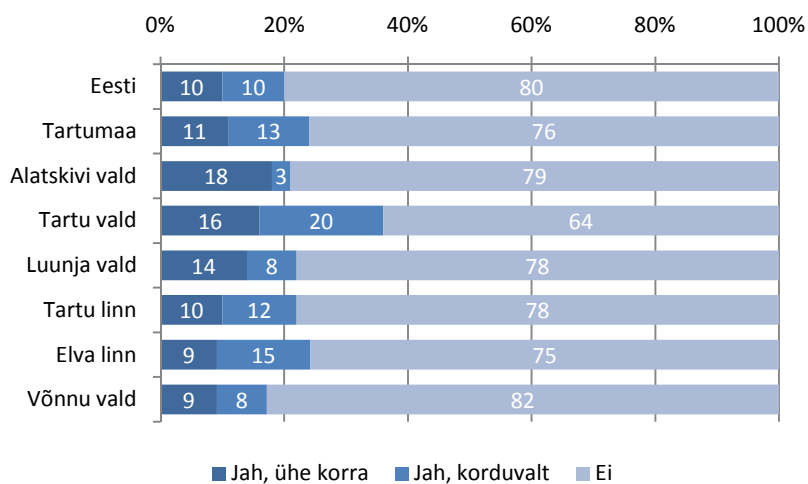
Joonis 5.2. Teiste narkootikumide hankimise võimalikkus

Teised narkootikumid on kättesaadavad pigem noortele (25%) kui vanemaealistele (6%) ja keskealistele (1%) vastajatele.

5.2. NARKOOTILISTE AINETE TARVITAMINE

Kanepi tarvitamine

Vastajaid, kes on elu jooksul vähemalt korra kanepit tarvitanud on Tartumaal 24%, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 5.3). Korduvaid kanepi tarvitajaid on Tartumaa vastajatest 13%. Korduvaid kanepi tarvitajaid on kõige enam Tartu vallas (20%) ja kõige vähem Alatskivi vallas (3%).

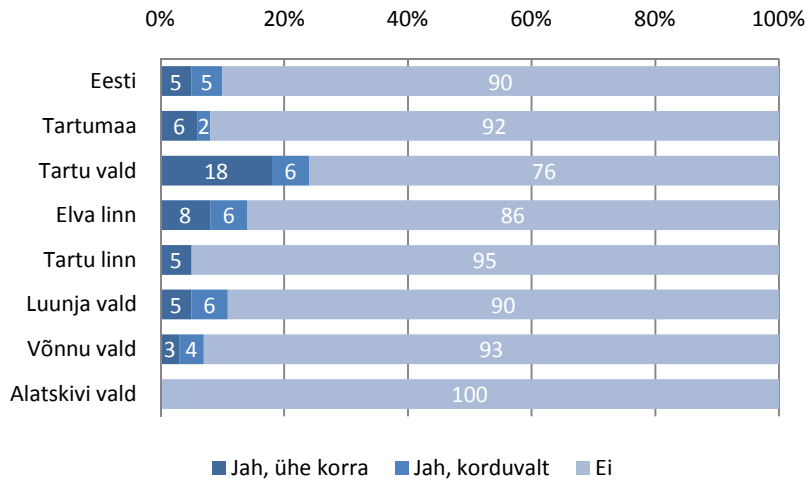
Joonis 5.3. Kanepi tarvitamine elu jooksul

Korduvalt kanepit tarvitanuid saab iseloomustada järgnevalt:

- ▶ pigem mehed (22%) kui naised (5%);
- ▶ pigem noored (25%) kui keskealised (6%) ja vanemaealised (0%).

Teiste narkootikumide tarvitamine

Vastajaid, kes on elu jooksul vähemalt korra tarvitanud selliseid narkootikume nagu ecstasy, amfetamiin, kokaiin, heroiin on Tartumaal 8%, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 5.3). Korduvaid tarvitajaid on Tartumaa vastajatest 2%. Kõige enam on elu jooksul vähemalt ühe korra teisi narkootikume tarvitanuid Tartu vallas (24%). Alatskivi vallas pole ühetegi vastajat, kes oleks elu jooksul teisi narkootikume tarvitanud. Olulisi erinevusi sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes näitaja kohta ei esinenud (vt lisa 5, tabel 5.4).

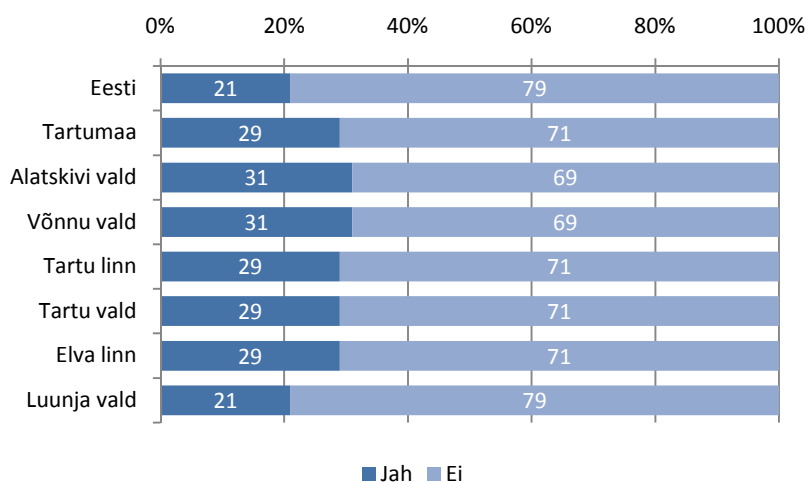
Joonis 5.4. Teiste narkootikumide tarvitamine elu jooksul

6. SOTSIAALSED SUHTED

6.1. SOTSIAALNE VÕRGUSTIK

Kuulumine organisatsiooni või ühingusse

Tartumaa vastajatest kuulub 29% mõne organisatsiooni, ühingu või grupi liikmete sekka, mis on kõrgem Eesti keskmisest 21% (joonis 6.1). Kõige kõrgem on organisatsiooni või ühingusse kuuluvate osakaal Alatskivi vallas ja Võnnu vallas (31%), näitaja on madalaim Luunja vallas (21%).

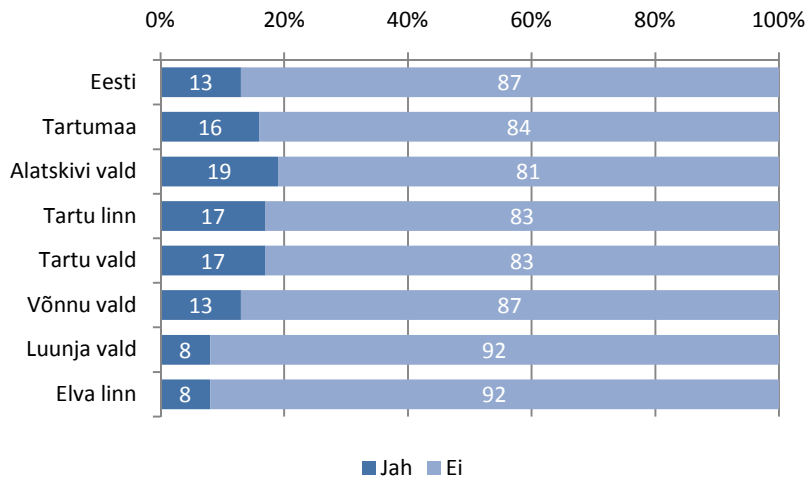
Joonis 6.1. Organisatsiooni, ühingu või grupi liikmelisus

Organisatsiooni, ühingu või grupi liikmed on:

- ▶ pigem nooremaelised (35%) kui keskealised (25%) ja vanemaelised (20%);
- ▶ pigem kõrgharidusega (36%) kui alg- või põhiharidusega (25%) ja keskharidusega (24%) vastajad;
- ▶ pigem mitteaktiivsed (30%) ja töötavad (30%) kui töötud (2%).

Kuulumine mittetulundusühingusse

Tartumaal kuulub mittetulundusühingutesse 16% uuringus osalenud vastajatest, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 6.2). Kõige kõrgem on näitaja Alatskivi vallas (19%) ning kõige madalam Luunja vallas ja Elva linnas (8%).

Joonis 6.2. Mittetulundusühingu liikmelisus

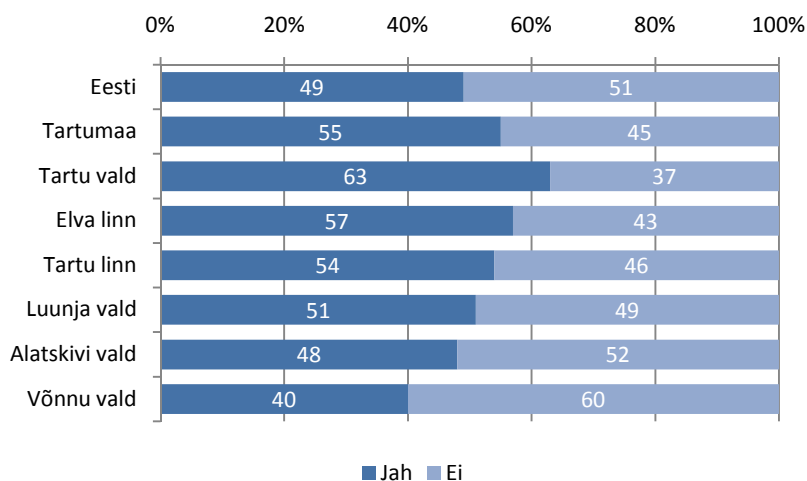
Mittetulundusühingute liikmeid saab iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem noored (22%) kui vanemaealised (13%) ja keskealised (10%);
- ▶ pigem kõrgharidusega (30%) kui alg- või põhiharidusega (7%) ja keskharidusega (6%) ja vastajad;
- ▶ pigem töötavad (20%) kui mitteaktiivsed (10%) ja töötud (4%).

Suhtlemine internetis

Uuringus osalejad hindasid oma suhtlemisaktiivsust internetis. Neil paluti vastata, kuivõrd nad kasutavad suhtlemiseks e-posti, Facebooki, MSN-i, Skype-i ja foorumeid. Tartumaal (55%) on interneti kaudu suhtlejad rohkem kui Eestis keskmiselt (49%) (joonis 6.3). Kõige kõrgem on internetis aktiivsete suhtlejate osakaal Tartu vallas (63%) ja madalaim Võnnu vallas (40%).

Joonis 6.3. Aktiivne suhtleja internetis

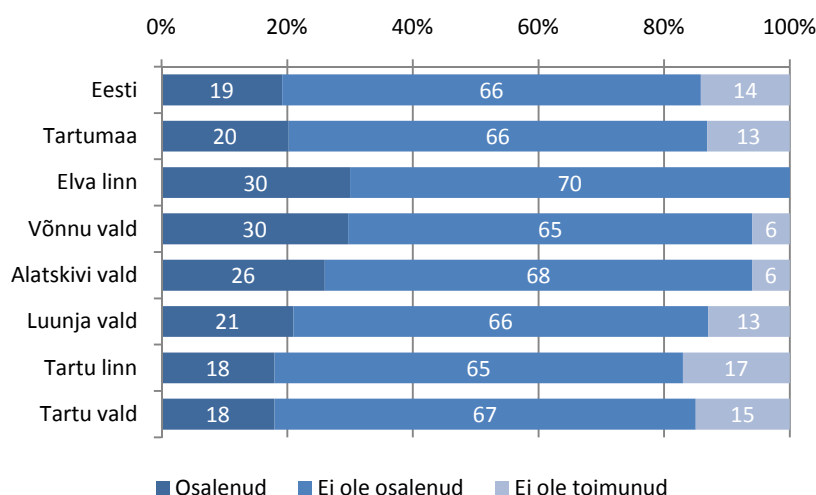
Aktiivseid internetis suhtlejad saab iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem noored (85%) kui keskealised (37%) ja vanemaealised (21%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (64%) ja kõrgharidusega (64%) kui keskharidusega (41%) vastajad;
- ▶ pigem mitteaktiivsed (58%) ja töötavad (55%) kui töötud (27%);
- ▶ pigem ilma elukaaslaseta (62%) kui elukaaslasega (49%) vastajad.

6.4. OSALEMINE TERVISETEEMALISTEL ÜRITUSTEL

Uuringus osalejatelt küsiti, kas nad on viimase aasta jooksul osalenud mõnel kohalikul tervise teemalisel üritusel. Tartumaal vastas küsimusele jaatavalt 20%, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 6.4). Kõige suurem on osalemismäär Elva linnas ja Võnnu vallas (30%) ning kõige madalam Tartu linnas ja Tartu vallas (18%). Tartu linnas on kõige enam neid vastajaid, kellele teadaolevalt pole taolisi üritusi toimunud (17%).

Joonis 6.4. Osalemine elukohas toimunud tervise teemalisel üritusel

Tervise teemalistel üritustel osalejaid saab iseloomustada järgmiselt:

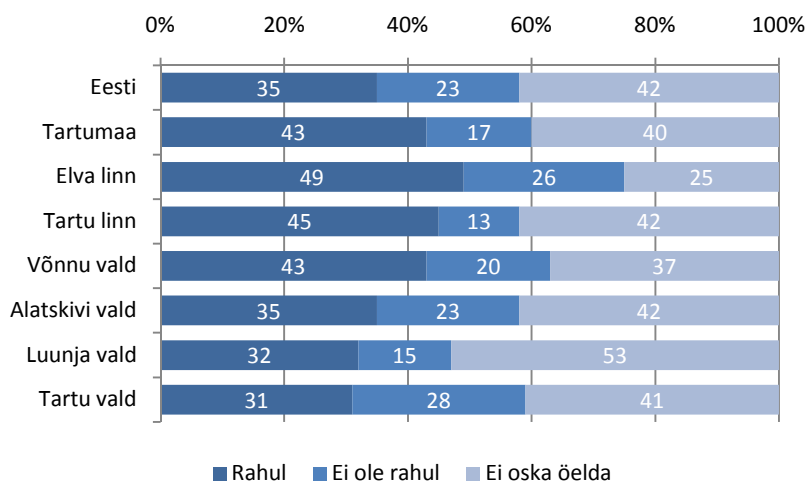
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (29%) kui kõrgharidusega (20%) ja keskharidusega (16%) vastajad;
- ▶ pigem mitteaktiivsed (26%) ja töötavad (19%) kui töötud (2%);
- ▶ pigem need, kellel on hea tervise enesehinnang;
- ▶ pigem need, kelle toimetulek ei ole tervises seisundi tõttu piiratud.

Tabel 6.3. Elukohas toimunud tervise teemalisel üritusel osalemise seos teiste tunnustega, %

		Osalenud	Ei ole osalenud	Ei ole toimunud	Kokku
Tervise enesehinnang	Hea	25	66	9	100
	Keskmine	16	64	20	100
	Halb	10	73	17	100
Tervises seisundi tõttu piiratud toimetulek	Piiratud	14	66	20	100
	Ei ole piiratud	24	65	11	100

6.5. RAHULOLU VABA AJA VEETMISE VÕIMALUSTEGA

Oma elukohas pakutavate huvitegevuste ja vaba aja veetmise võimalustega on rahul 43% Tartumaa vastajatest, mis on kõrgem Eesti keskmisest 35% (joonis 6.5). Kõige enam on rahulolijaid Elva linnas (49%) ja kõige vähem Tartu vallas (31%).

Joonis 6.5. Rahulolu oma elukohas pakutavate huvitegevuste ja vaba aja veetmise võimalustega

Huvitegevuse ja vaba aja võimalustega rahulolijaid saab iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem noored (54%) kui keskealised (38%) ja vanemaealised (28%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (54%) kui kõrgharidusega (43%) ja keskkharidusega (37%) vastajad;
- ▶ pigem kõrge (47%) ja keskmise (45%) kui madalaga (37%) ostujõuga vastajad;
- ▶ pigem ilma lasteta (53%) kui alaealiste lastega (41%) ja täisealiste lastega (41%) leibkondade liikmed;
- ▶ pigem need, kellel on hea tervise enesehinnang.

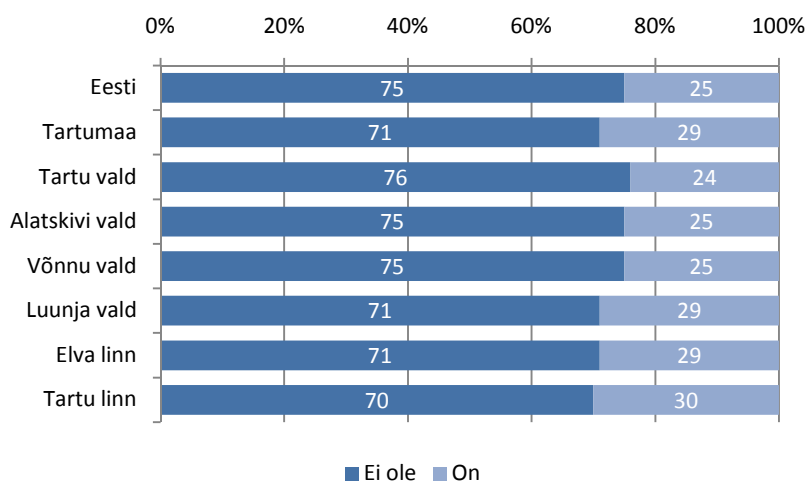
Tabel 6.4. Rahulolu oma elukohas pakutavate huvitegevuste ja vaba aja veetmise võimalustega ja tervise enesehinnang, %

		Rahul	Ei ole rahul	Ei oska öelda	Kokku
Tervise enesehinnang	Hea	51	17	32	100
	Keskmine	40	11	48	100
	Halb	10	33	57	100

7. VAIMNE TERVIS

7.1. DEPRESSIOONI SÜMPTOMID⁴

Depressiooni sümptomeid esineb Tartumaa vastajate hulgas 29%, mis on sarnane Eesti keskmisega (joonis 7.1). Kõige vähem esineb depressiooni sümptomeid Tartu vallas (24%) ja kõige sagedamini Tartu linnas (30%)

Joonis 7.1. Depressiooni sümptomite esinemine

Depressiooni sümptomitega vastajaid saab iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem noored (35%) kui vanemaealised (27%) ja keskealised (22%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (34%) ja keskharidusega (30%) kui kõrgharidusega (24%) vastajad;
- ▶ pigem ilma lasteta (37%) kui täisealiste lastega (28%) ja alaealiste lastega (21%) leibkondade liikmed;
- ▶ pigem need, kes hindavad oma tervislikku seisundit halvaks;
- ▶ pigem need, kelle tervises seisund piirab nende igapäevast toimetulekut;
- ▶ pigem need, kes on suitsetamist alustanud enne 18. eluaastat;
- ▶ pigem need, kes pole suitsetamisest loobunud;
- ▶ pigem need, kes tarvitavad alkoholi vähemalt üks kord kuus;
- ▶ pigem need, kes on korduvalt tarvitanud kanepit;
- ▶ pigem need, kellel on viimase aasta jooksul olnud juhuslikke seksuaalsuhteid;
- ▶ pigem need, kes ei ole rahul oma lähisuhetega;

⁴Depressiooni sümptomite esinemist mõõdeti emotsionaalse enesetunde küsimustiku (EEK) depressiooni skaala põhjal, mille koostamisel on aluseks olnud psüühikahäirete rahvusvahelistes klassifikatsioonides esitatud depressiooni diagnostilised kriteeriumid. Allikas: Aluoja, A., Shlik, J., Vasar, V., Luuk, K., Leinsalu, M. (1999). Development and psychometric properties of the Emotional State Questionnaire, a self-report questionnaire for depression and anxiety. Nordic Journal of Psychiatry 53(6), 443–449. Depressiooni sümptomite esinemine ei näita psüühikahäire olemasolu, vaid viitab selle riskile.

Tabel 7.1. Depressiooni sümptomite esinemise seos teiste tunnustega, %

		On	Ei ole	Kokku
Tervise enesehinnang	Hea	24	76	100
	Keskmine	28	72	100
	Halb	55	45	100
Tervise seisundi tõttu piiratud toimetulek	Piiratud	42	58	100
	Ei ole piiratud	23	77	100
Suitsetamise alustamine*	Enne 18. eluaastat	41	59	100
	18-aastaselt või vanemalt	29	71	100
Suitsetamine**	Suitsetab	38	62	100
	Loobunud	21	79	100
Alkoholi tarvitamise regulaarsus	Mitte kordagi	17	83	100
	1-3 korda kuus	37	63	100
	Vähemalt 1 kord nädalas	26	74	100
Kanepi tarvitamine	Jah, 1 korra	23	77	100
	Jah, korduvalt	48	52	100
	Ei	27	73	100
Seksuaalvahekord juhupartneriga viimase 12 kuu jooksul***	Jah	47	53	100
	Ei	26	74	100
Suhted abikaasa või elukaaslasega	Rahul	24	76	100
	Ei ole rahul	48	52	100
Suhted vanematega	Rahul	29	71	100
	Ei ole rahul	44	56	100
Suhted sõpradega	Rahul	28	72	100
	Ei ole rahul	80	20	100

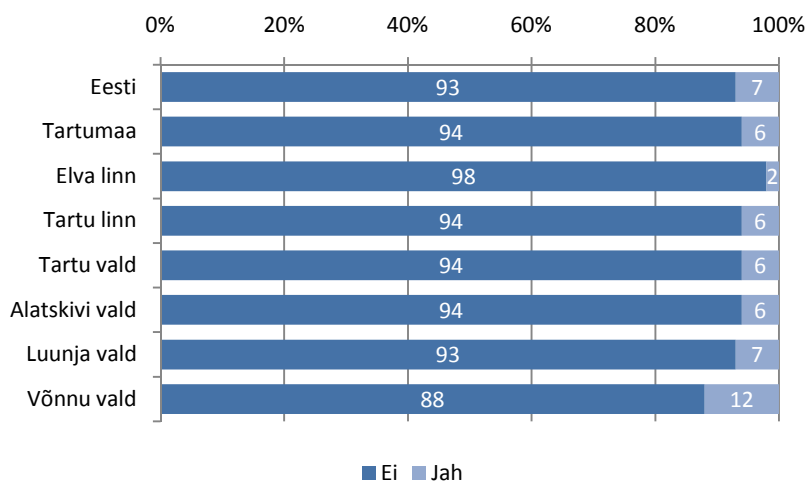
*Vastasid ainult need, kes suitsetavad igapäevaselt.

**Vastasid ainult need, kes on kunagi elus suitsetanud.

***Vastasid ainult need, kes on kunagi olnud seksuaalvahekorras.

7.2. SUITSIIDIKATSE

Tartumaa vastajatest 6% on püüdnud endalt elu võtta, mis on sarnane Eesti keskmisega (joonis 7.2). Kõige kõrgem on suitsiidide üritanud vastajate osakaal Võnnu vallas (12%) ja kõige madalam Elva linnas (2%). Olulisi erinevusi sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes näitaja kohta ei esinenud (vt lisa 7, tabel 7.2).

Joonis 7.2. Suitsiidikatse esinemine elu jooksul

Suitsiidikatse üle elanud vastajaid saab iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem need, kellel on halb tervise enesehinnang;
- ▶ pigem need, kellel esineb depressiooni sümptomeid;
- ▶ pigem need, kes ei ole rahul suhetega oma abikaasa või partneriga;
- ▶ pigem need, kes joovad end purju vähemalt üks kord nädalas.

Tabel 7.2. Suitsiidikatse esinemise seos teiste tunnustega, %

		Jah	Ei	Kokku
Tervise enesehinnang	Hea	2	98	100
	Keskmine	10	90	100
	Halb	15	85	100
Depressiooni sümptomid	Ei ole	4	96	100
	On	12	88	100
Suhted abikaasa või elukaaslasega	Rahul	7	93	100
	Ei ole rahul	12	88	100
Korruga vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamine*	Mitte kordagi	3	97	100
	1-3 korda kuus	5	95	100
	Vähemalt 1 kord nädalas	12	88	100

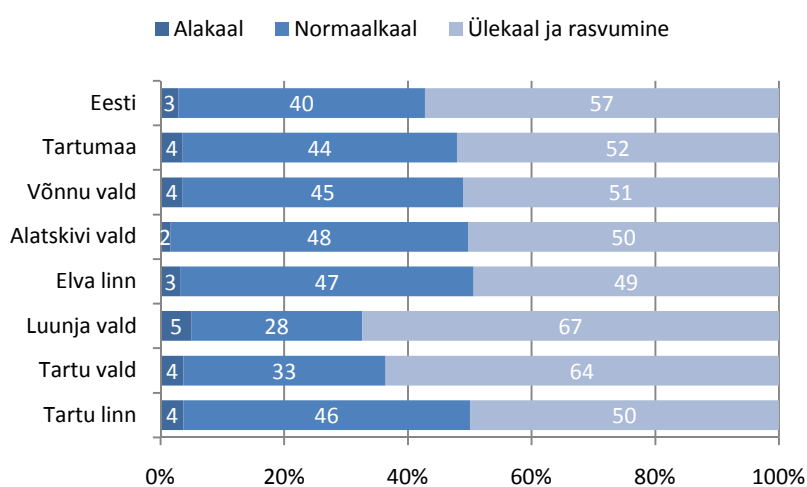
*Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud.

8. KEHALINE AKTIIVSUS

8.1. KEHAMASSIINDEKS

Uuringus osalejatel paluti üles märkida oma kehakaal ja pikkus, mille alusel arvutati iga vastaja kehamassiindeks. Kehamassiindeks jaotati nelja kategooriasse: alakaal, normaalkaal, ülekaal ja rasvumine.

Normaalkaalulisi on Tartu maakonnas 44%, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 8.1.). Ülekaaluliste ja rasvunute osakaal Tartumaal (52%) on madalam Eesti keskmisest (57%). Kõige enam on ülekaalulisi ja rasvunuid Luunja vallas (67%) ja kõige vähem Elva linnas (49%).

Joonis 8.1. Kehamassiindeks

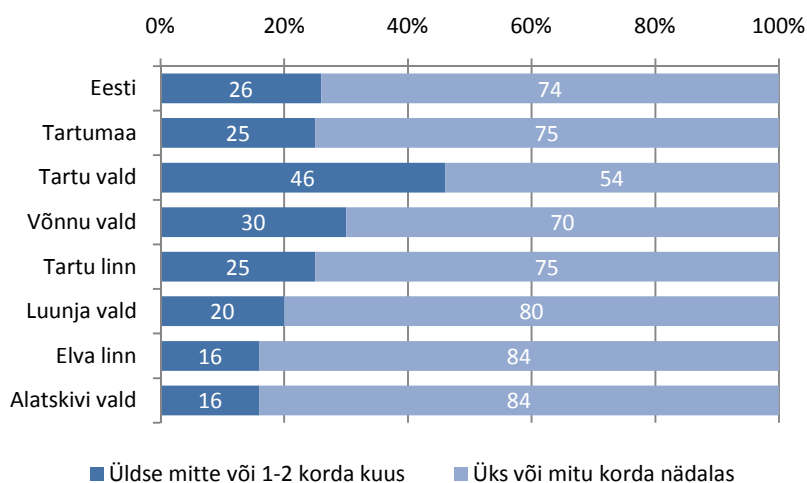
Ülekaalulisi ja rasvunuid saab iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem vanemaealised (57%) ja noored (56%) kui keskealised (45%);
- ▶ pigem kõrgharidusega (59%) kui keskharidusega (51%) ja alg- või põhiharidusega (43%) vastajad;
- ▶ pigem elukaaslasega (58%) kui ilma elukaaslaseta (46%) vastajad;
- ▶ pigem täisealiste lastega (67%) kui alaealiste lastega (51%) ja ilma lasteta (32%) leibkondade liikmed.

8.2. LIIKLEMINE JALGSI VÕI JALGRATTAGA

Vastajad märkisid, kui sageli nad viimase 30 päeva jooksul käisid jala või sõitsid rattaga vähemalt 30 minutit. Vähemalt korra nädalas liigub Tartumaal sedasi 75% vastajatest, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 8.2). Kõige vähem on regulaarselt jalgsi või jalgrattaga liikuvaid vastajaid Tartu vallas (54%) ning kõige enam Elva linnas ja Alatskivi vallas (84%).

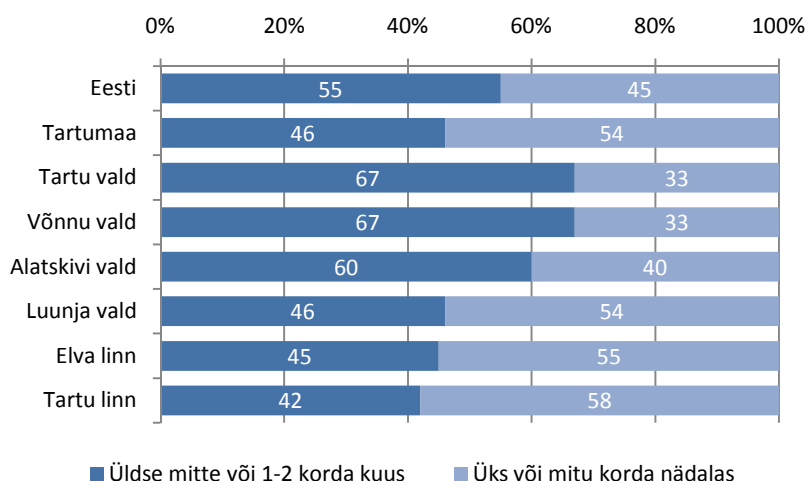
Joonis 8.2. Vähemalt 30 minutit jala käimise või rattaga sõitmise sagedus uuringule eelnenud 30 päeva jooksul

Vastajaid, kes on passiivsemad jalgsi või rattaga liiklejad, saab iseloomustada järgnevalt:

- ▶ pigem keskealised (33%) kui noored (23%) ja vanemaealised (17%);
- ▶ pigem keskmise (31%) kui madala (24%) ja kõrge (20%) ostujõuga vastajad;
- ▶ pigem elukaaslasega (30%) kui ilma elukaaslaseta (20%) vastajad;
- ▶ pigem alaealiste lastega (32%) kui ilma lasteta ja (23%) täisealiste lastega (21%) leibkondade liikmed.

8.3. FÜÜSILINE AKTIIVSUS VABAL AJAL

Füüsilise aktiivsuse kirjeldamiseks paluti uuringus osalejatel vastata küsimusele: „Kui sageli tegelesite vabal ajal vähemalt 30 minutit sellise liikumisharrastusega, mis ajas teid kergelt hingeldama ja higistama?“. Vähemalt ühe korra nädalas tegeleb sellise harrastusega 54% Tartumaa vastajatest, mis on kõrgem Eesti keskmisest 45% (joonis 8.3). Füüsiliselt on kõige aktiivsemad Tartu linna (58%) ja kõige passiivsemad Tartu ja Võnnu valla (33%) vastajad.

Joonis 8.3. Vähemalt 30 minutit tegelemine liikumisharrastusega, mis ajas kergelt higistama ja hingeldama uuringule eelnenud 30 päeva jooksul

Füüsiliselt väheaktiivseid vastajaid saab iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem vanemaealised (63%) ja keskealised (57%) kui noored (29%);
- ▶ pigem kõrge (55%) ja madala (50%) kui keskmise (35%) ostujõuga vastajad;
- ▶ pigem elukaaslasega (52%) kui ilma elukaaslaseta (39%) vastajad;
- ▶ pigem täisealiste lastega (51%) ja alaealiste lastega (50%) kui ilma lasteta (31%) leibkondade liikmed;
- ▶ pigem need, kellel on halb tervise enesehinnang;
- ▶ pigem need, kes pole suitsetamisest loobunud;
- ▶ pigem need, kes joovad end sagedamini purju.

Tabel 8.1. Hingeldama ja higistama paneva liikumisharrastusega tegelemine vähemalt 30 minutit, seos teiste tunnustega, %

		Üldse mitte või 1-2 korda kuus	Üks või mitu korda nädalas	Kokku
Tervise enesehinnang	Hea	33	67	100
	Keskmine	57	43	100
	Halb	77	23	100
Suitsetamine*	Suitsetab	55	45	100
	Loobunud	45	55	100
Korraka vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamine**	Mitte kordagi	37	63	100
	1-3 korda kuus	55	45	100
	Vähemalt 1 kord nädalas	54	46	100

*Vastasid ainult need, kes on kunagi elus suitsetanud.

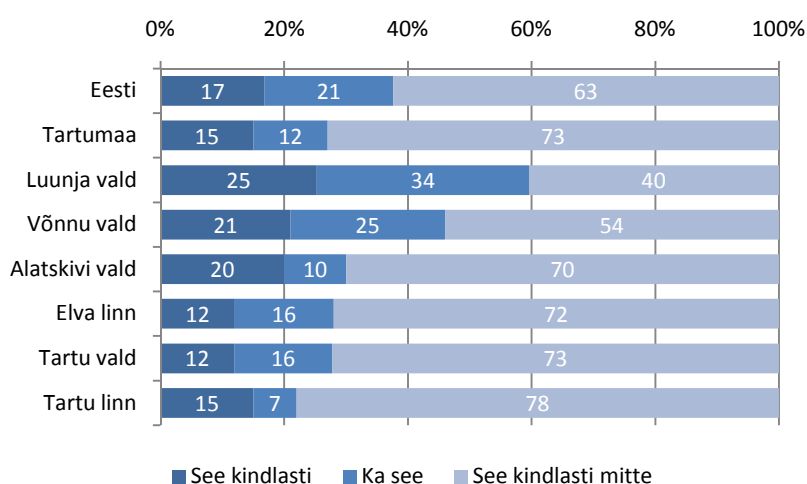
**Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud.

8.4. FÜÜSILISE AKTIIVSUSE TAKISTAJAD

Füüsiliselt väheaktiivsetel vastajatel paluti hinnata, millised erinevad takistavad tegurid piiravad nende füüsilist aktiivsust.

Sobiva asukoha puudumine

Sobiva asukoha puudumise tõi takistusena välja 27% Tartumaa vastajatest, mis on madalam Eesti keskmisest 38% (joonis 8.4). Kõige enam pidasid seda takistuseks Luunja (59%) valla vastajad, ja kõige vähem Tartu linna (22%) vastajad.

Joonis 8.4. Liikumisharrastust pärsib sobiva asukoha puudumine

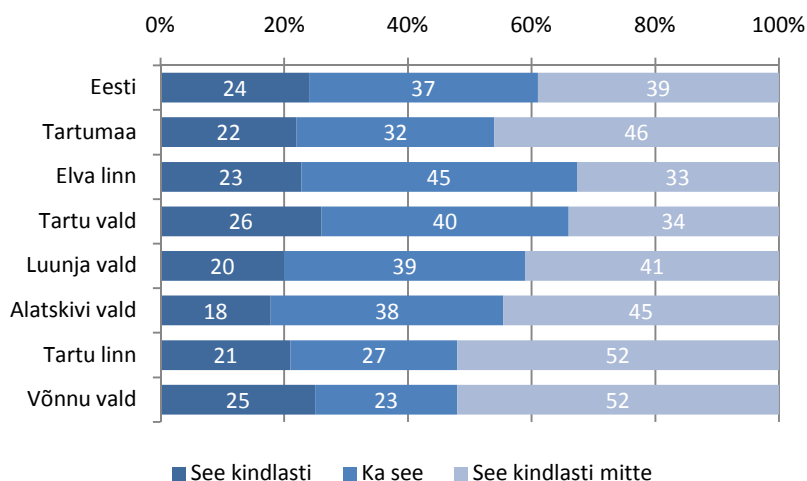
(vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnud 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas)

Sobiva asukoha puudumist näevad liikumisharrastuse takistusena:

- ▶ pigem vanemaealised (40%) kui keskealised (27%) ja noored (15%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (41%) kui keskharidusega (30%) ja kõrgharidusega (16%) vastajad;
- ▶ pigem keskmise (39%) kui madala (26%) ja kõrge (19%) ostujõuga vastajad.

Harrastuse kallis hind

Harrastuse kalli hinna tõi takistusena välja 54% Tartumaa vastajatest, mis on madalam Eesti keskmisest 61% (joonis 8.5). Kõige enam pidasid seda takistuseks Elva linna (68%) vastajad ja kõige vähem Tartu linna ja Võnnu valla vastajad (48%).

Joonis 8.5. Liikumisharrastust pärsib selle kallis hind

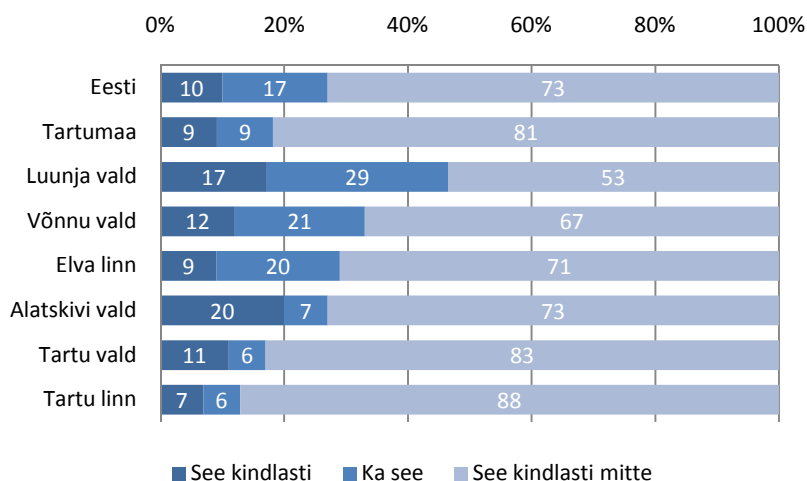
(vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnud 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas)

Harrastuse kallist hinda näevad liikumisharrastuse takistusena:

- ▶ pigem vanemaealised (65%) kui noored (50%) ja keskealised (50%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (67%) ja keskkharidusega (64%) kui kõrgharidusega (33%) vastajad;
- ▶ pigem madala (59%) ja keskmise (59%) kui kõrge (45%) ostujõuga vastajad;
- ▶ pigem täisealiste lastega (69%) kui ilma lasteta (46%) ja alaealiste lastega (39%) leibkondade liikmed.

Sobiva transpordi puudumine harrastuskohta jõudmiseks

Sobiva transpordi puudumise tõi takistusena välja 18% Tartumaa vastajatest, mis on madalam Eesti keskmisest 27% (joonis 8.4). Kõige enam pidasid seda takistuseks Luunja valla (46%) vastajad ja kõige vähem Tartu linna vastajad (13%).

Joonis 8.6. Liikumisharrastust pärsib harrastuskohta jõudmiseks sobiva transpordi puudumine

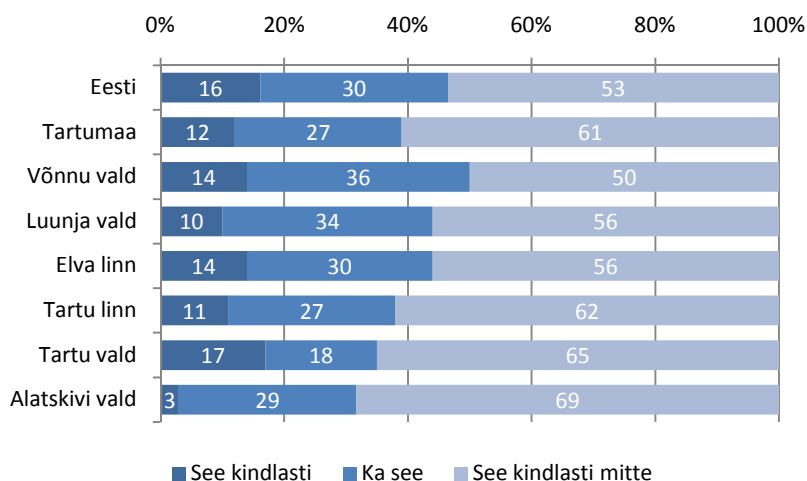
(vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnend 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas)

Sobiva transpordi puudumist näevad liikumisharrastuse takistusena:

- ▶ pigem naised (23%) kui mehed (14%);
- ▶ pigem vanemaealised (23%) ja keskealised (20%) kui noored (11%);
- ▶ pigem keskharidusega (25%) ja alg- või põhiharidusega (23%) kui kõrgharidusega (9%) vastajad;
- ▶ pigem madala (25%) kui keskmise (18%) ja kõrge ostujõuga (14%) vastajad;
- ▶ pigem täisealiste lastega (22%) kui alaealiste lastega (11%) ja ilma lasteta (11%) leibkondade liikmed.

Vajalike vahendite puudumine

Vajalike vahendite puudumise tõi takistusena välja 39% Tartumaa vastajatest, mis on madalam Eesti keskmisest 46% (joonis 8.4). Kõige enam pidasid seda takistuseks Võnnu valla (50%) vastajad ja kõige vähem Alatskivi valla vastajad (32%).

Joonis 8.7. Liikumisharrastust pärsib vajalike vahendite puudumine

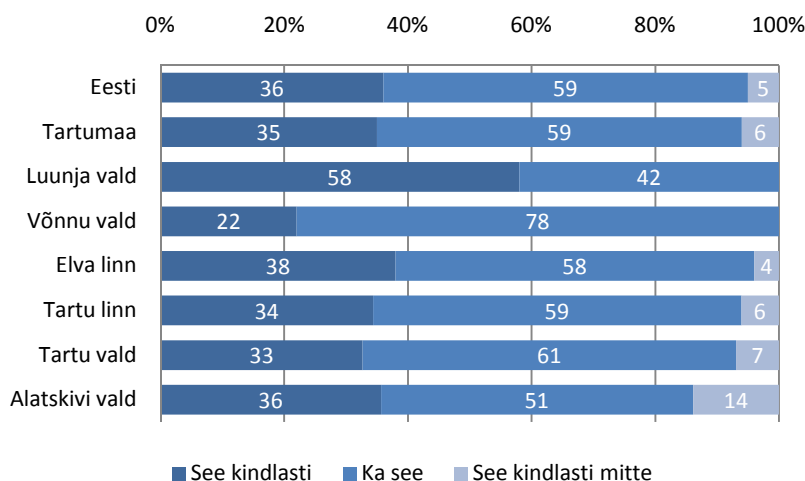
(vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenu 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas)

Vajalike vahendite puudumist näevad liikumisharrastuse takistusena:

- ▶ pigem mehed (46%) kui naised (32%);
- ▶ pigem vanemaealised (53%) ja keskealised (44%) kui noored (18%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (49%) ja keskharidusega (43%) kui kõrgharidusega (26%) vastajad;
- ▶ pigem keskmise (44%) ja kõrge (41%) kui madala (33%) ostujõuga vastajad;
- ▶ pigem elukaaslasega (47%) kui ilma elukaaslaseta (27%) vastajad;
- ▶ pigem ilma lasteta (49%) ja täisealiste lastega (41%) kui alaealiste lastega (18%) leibkondade liikmed.

Huvi puudus, vähene viitsimine, väsimus või ajapuudus

Huvi või aja puudumise, vähese viitsimise ja väsimuse tõi takistusena välja 94% Tartumaa vastajatest, mis sarnaneb Eesti keskmisega (joonis 8.4). Kõige vähem pidasid seda takistuseks Alatskivi valla vastajad 87%, Luunja ja Võnnu vallas pidasid neid tegureid takistuseks kõik vastajad.

Joonis 8.8. Liikumisharrastust pärsib huvipuudus, vähene viitsimine, väsimus või ajapuudus

(vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnud 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas)

Huvi või aja puudumist, vähest viitsimist ja väsimust näevad liikumisharrastuse takistusena pigem noored (99%) ja vanemaelised (97%) kui keskealised (89%) vastajad.

8.5. VAJADUS SPORTIMISKOHA JÄRGI

Uuringus osalejatele esitati küsimus „Millise sportimiskoha järele on teie arvates teie linnas või vallas kõige suurem vajadus?“. Tabelis 8.2 on esitatud neli kõige sagedamini antud vastust. Enamikes Tartumaa omavalitsustes on vastajate arvates kõige suurem nõudlus ujula ning rulluisu- ja jalgrattatee järele.

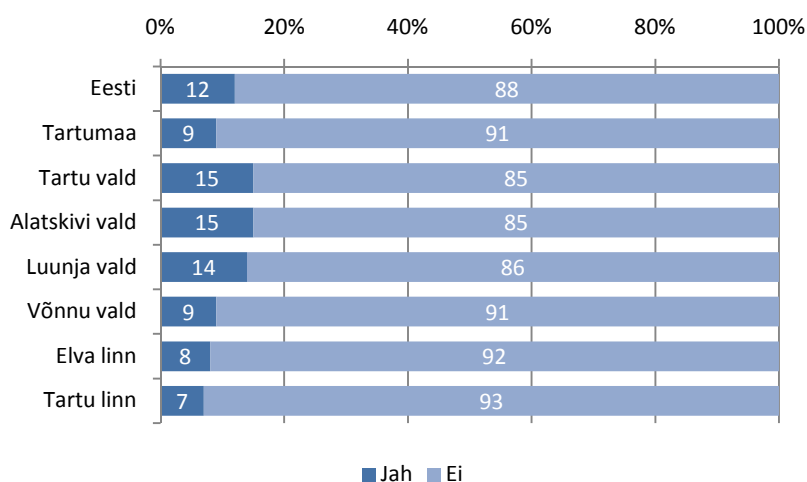
Tabel 8.2. „Millise sportimiskoha järele on teie arvates teie linnas või vallas kõige suurem vajadus?“ – neli populaarseimat vastust tähtsuse järjekorras

	Eesti	Tartumaa	Tartu linn	Tartu vald	Luunja vald	Elva linn	Alatskivi vald	Võnnu vald
Ujula	I	I	I	II	I	I	I	II
Rulluisu- ja jalgrattatee	II	II	II	I	II	II	II	I
Jõusaal	III	III	III	III	IV	III		III
Tenniseväljak	IV	IV	IV	IV	III		III	
Aeroobika ja võimlemine							IV	IV
Korvpalliväljak						IV		

9. SEKSUAALTERVIS

9.1. SEKSUAALVAHEKORD JUHUPARTNERIGA

Tartumaa vastajatest on 9% uuringule eelnenud aasta jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 9.1). Näitaja on kõrgeim Tartu vallas ja Alatskivi vallas (15%) ning kõige madalam Tartu linnas (7%).

Joonis 9.1. Olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga uuringule eelnenud 12 kuu jooksul (vastasid ainult need, kes on kunagi olnud seksuaalvahekorras)

Juhupartneriga seksuaalvahekorras olnuid saab iseloomustada järgmiselt:

- ▶ pigem noored (14%) ja keskealised (8%) kui vanemaealised (0%);
- ▶ pigem kõrgharidusega (17%) ja alg- või põhiharidusega (14%) kui keskharidusega (7%) vastajad;
- ▶ pigem need, kes tarvitavad alkoholi vähemalt üks kord kuus;
- ▶ pigem need, kes joovad end sagedamini purju.

Tabel 9.1. Seksuaalvahekord juhupartneriga seos teiste tunnustega %*

		Jah	Ei	Kokku
Alkoholi tarvitamise regulaarsus	Mitte kordagi	0	100	100
	1-3 korda kuus	9	91	100
	Vähemalt 1 kord nädalas	15	85	100
Korraga vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamine**	Mitte kordagi	7	93	100
	1-3 korda kuus	17	83	100
	Vähemalt 1 kord nädalas	18	82	100

*Vastasid ainult need, kes on kunagi olnud seksuaalvahekorras.

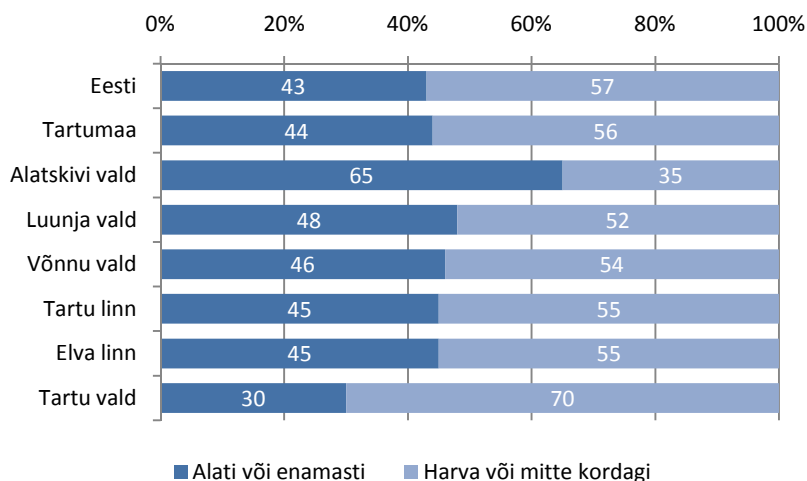
**Vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud.

9.2. KONDOOMI KAASAS KANDMINE

Kõigilt vastajatelt, kellel oli juhupartneriga seksuaalvahekorra kogemus, küsiti: „Kui sageli te olete viimase 12 kuu jooksul kandnud endaga kondoomi kaasas?“.

Tartumaa vastajatest 44% kannab kondoomi alati või enamasti kaasas, mis on sarnane Eesti keskmisele (joonis 9.2). Kõrgeim on näitaja Alatskivi vallas (65%) ja kõige madalam Tartu vallas (30%).

Joonis 9.2. Kondoomide kaasas kandmine

(vastasid ainult need, kes uuringule eelnenud 12 kuu jooksul olid olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga)

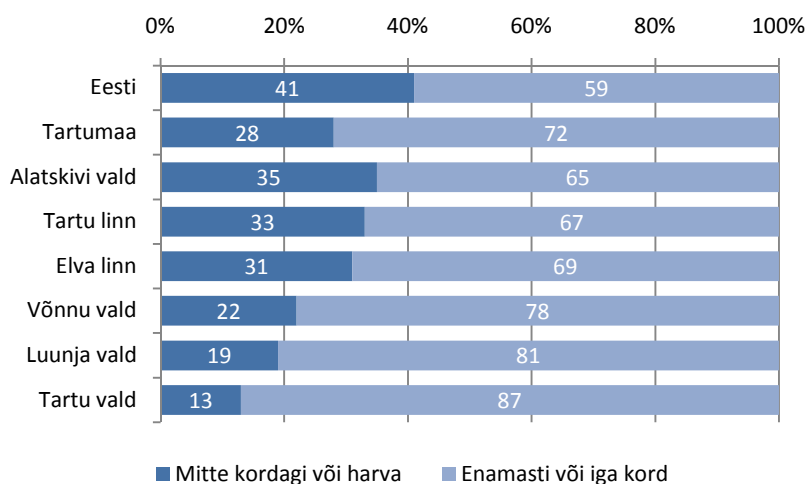
Kondoomi kannavad alati või enamasti kaasas:

- ▶ pigem mehed (58%) kui naised (28%);
- ▶ pigem noored (45%) ja keskealised (43%) kui vanemaealised (0%);
- ▶ pigem alg- või põhiharidusega (67%) kui keskharidusega (40%) ja kõrgharidusega (30%) vastajad.

9.3. KONDOOMI KASUTAMINE JUHUSLIKU SEKSUAALVAHEKORRA AJAL

Kõigilt vastajatest, kellel oli juhupartneriga seksuaalvahekorra kogemus küsiti „Kui sageli viimase 12 kuu jooksul kasutasite kondoomi, kui olite seksuaalvahekorras juhupartneriga?“.

Tartumaa vastajatest 72% väitis, et kasutas kondoomi enamasti või igakord, mis on kõrgem Eesti keskmisest 59% (joonis 9.2). Neid, kes jätsid kondoomi enamasti kasutamata on kõige enam Alatskivi vallas (35%) ja kõige vähem Tartu vallas (13%).

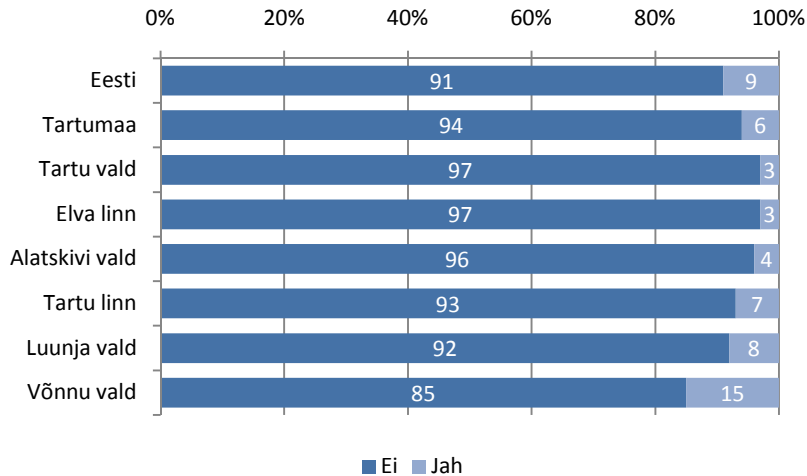
*Joonis 9.3. Kondoomi kasutamine juhusliku seksuaalvahekorra ajal
(vastasid ainult need, kes uuringule eelnenud 12 kuu jooksul olid olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga)*

Juhupartneriga seksuaalvahekorras olles jätsid kondoomi enamasti kasutamata:

- ▶ pigem naised (48%) kui mehed (11%);
- ▶ pigem keskealised (54%) ja noored (14%) kui vanemaealised (0%);
- ▶ pigem keskhariduse (33%) ja kõrgharidusega (27%) kui alg- või põhiharidusega (15%) vastajad.

9.4. SEKSUAALVÄGIVALD

Kõigist Tartumaa seksuaalvahekorra kogemusega vastajatest on 6% kogenud seksuaalvägivalda ehk olnud sunnitud astuma seksuaalvahekorda vastu oma tahtmist, mis on sarnane Eesti keskmisega (joonis 9.4). Kõige kõrgem on näitaja Võnnu vallas (15%) ja madalaim Tartu vallas ja Elva linnas (3%).

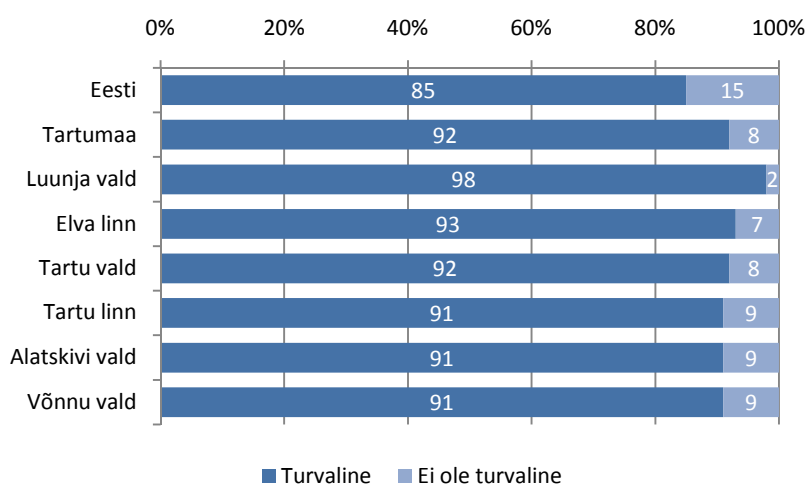
Joonis 9.4. On olnud sunnitud astuma seksuaalvahekorda vastu tahtmist
(vastasisid ainult need, kes on kunagi olnud seksuaalvahekorras)

Sunnitud seksuaalvahekorda on pidanud astuma pigem keskealised (12%) kui noored (4%) ja vanemaealised (2%) vastajad.

10. TURVALISUS JA OHUTUS

10.1. ELUKOHA TURVALISUS

Uuringus osalejatel paluti vastata, kui turvaliseks nad hindavad oma elukohta. Tartumaa vastajatest 92% leiab, et tema elukoht on turvaline, mis on kõrgem Eesti keskmisest 85% (joonis 10.1). Omavalitsuste lõikes on erinevused väikesed, eristub Luunja vald, kus elukohta hindavad turvaliseks 98% vastajatest. Olulisi erinevusi sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes näitaja kohta ei esinenud (vt lisa 10, tabel 10.1).

Joonis 10.1. Elukohta turvalisus

Oma elukohta ei pea turvaliseks:

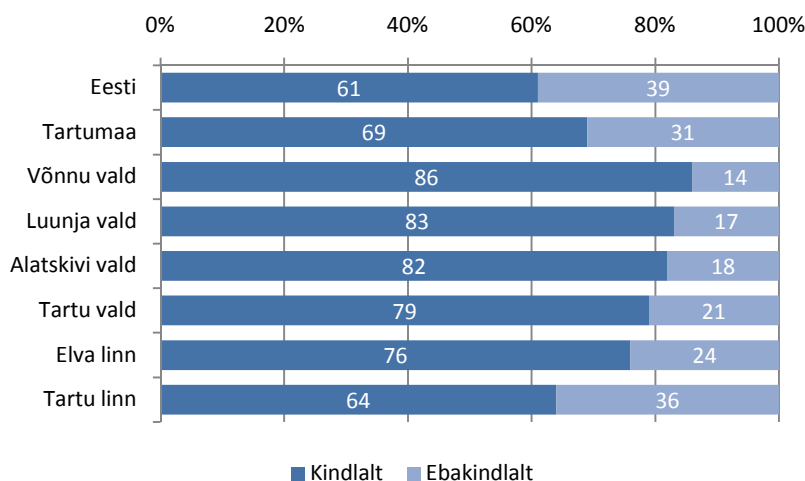
- ▶ pigem halva tervise enesehinnanguga vastajad;
- ▶ pigem terviseseisundi tõttu piiratud toimetulekuga vastajad.

Tabel 10.1. Elukohta turvalisuse seos teiste tunnustega, %

		Ei ole turvaline	Turvaline	Kokku
Tervise enesehinnang	Hea	5	95	100
	Keskmine	9	91	100
	Halb	24	76	100
Terviseseisundi tõttu piiratud toimetulek	Piiratud	18	82	100
	Ei ole piiratud	4	96	100

10.2. TURVATUNNE OMA ELUKOHAS PIMEDAL AJAL

Tartumaa vastajatest 31% tunneb ennast ebakindlalt, käies oma elukohas üksinda väljas pärast pimeduse saabumist, mis on madalam Eesti keskmisest 39% (joonis 10.2). Kõige vähem tunnevad pimedal ajal ebakindlust Võnnu valla vastajad (14%) ja kõige enam Tartu linna vastajad (36%).

Joonis 10.2. „Kui julgelt te ennast tunnete, käies üksinda väljas oma elukohas pärast pimeduse saabumist?“

Vastajaid, kes tunnevad end oma elukohas pimedal ajal ebakindlalt, saab iseloomustada järgnevalt:

- ▶ pigem naised (46%) kui mehed (14%);
- ▶ pigem vanemaealised (42%) kui keskealised (30%) ja noored (27%);
- ▶ pigem alaealiste lastega (43%) kui ilma lasteta (26%) ja täisealiste lastega (23%) leibkondade liikmed;
- ▶ pigem need, kellel on halb tervise enesehinnang;
- ▶ pigem need, kelle tervises seisund piirab igapäevast toimetulekut.

Tabel 10.2. Kindlustunne pimedas väljaskäimise ajal, seos teiste tunnustega, %

		Ebakindlalt	Kindlalt	Kokku
Tervise enesehinnang	Hea	19	81	100
	Keskmine	42	58	100
	Halb	62	38	100
Tervises seisundi tõttu piiratud toimetulek	Piiratud	49	51	100
	Ei ole piiratud	22	78	100

10.3. ÜMBRUSKONNA OHUTUS

Uuringus osalejatel paluti hinnata erinevate tegevuste ohutust oma elukohas (tabel 10.3). Sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes on vastused esitatud lisa 10, tabelites 10.3-10.8.

Uuringus osalenud omavalitsustest eristuvad Tartu linn ja Elva linn, seal peab kõige enam vastajaid sõidutee ületamist ja jalgrattaga sõitmist ohtlikuks. Veekogudes ujumist peetakse kõige ohtlikumaks Tartu vallas. Luunja valla, Võnnu valla ja Alatskivi valla vastajad peavad oma elukohta sagedamini ohutuks.

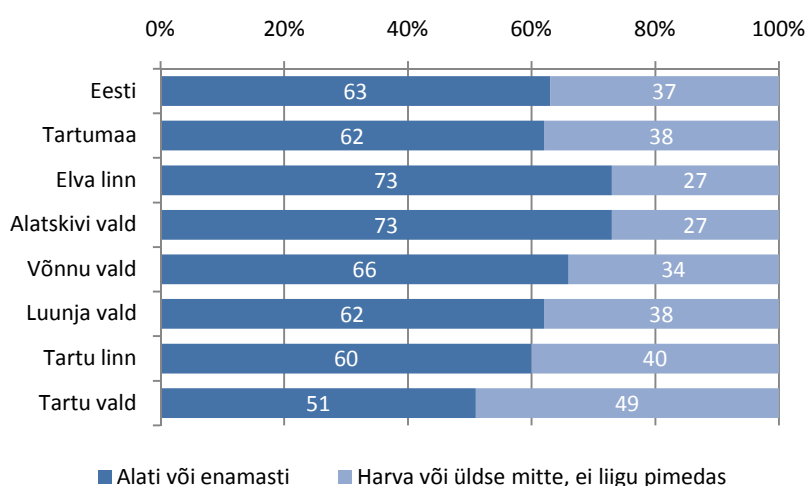
Tabel 10.3. Vastajad, kes peavad erinevaid tegevusi elukohas ohtlikuks, %

	Eesti	Tartumaa	Tartu linn	Tartu vald	Elva linn	Luunja vald	Võnnu vald	Alatskivi vald
Jalgsi tööle või kooli minemine	6	3	3	11	3	2	2	3
Sõidutee ületamine	18	14	15	14	17	9	7	9
Jalgrattaga sõitmine	27	29	34	14	27	19	18	17
Parkides ja haljasaladel jalutamine	7	4	4	1	5	6	2	0
Mänguväljakute kasutamine	3	1	1	0	0	0	5	0
Veekogudes ujumine	18	10	7	23	22	7	20	15

10.4. TURVAVAHENDITE KASUTAMINE

Helkuri kasutamine

Uuringus osalenutel paluti vastata, kui tihti nad kasutavad pimedal ajal valgustamata tänavatel või teedel liikudes helkurit. Vastajaid, kes kannavad helkurit alati või enamasti on Tartumaal 62%, mis on sarnane Eesti keskmisega (joonis 10.3). Kõige madalam on alati või enamasti helkurit kandjate osakaal Tartu vallas (51%) ning kõige kõrgem Elva linnas ja Alatskivi vallas (73%).

Joonis 10.3. Helkuri kandmine

Alati või enamasti helkuri kandjaid saab iseloomustada järgnevalt:

- ▶ pigem naised (72%) kui mehed (50%);
- ▶ pigem vanemaealised (71%) kui keskealised (62%) ja noored (58%);
- ▶ pigem kõrgharidusega (66%) ja keskhariidusega (65%) kui alg- või põhiharidusega (48%) vastajad.

Turvavöö kasutamine

Uuringus osalenutel paluti vastata, millised on nende turvavöö kasutamise harjumused (tabel 10.4). Tartumaa vastajate turvavöö kasutamise harjumused on sarnased Eesti keskmisele.

Juhina kasutavad turvavööd alati kõige enam Elva linna (85%) ja kõige vähem Tartu linna (64%) vastajad. Esiistmel kaassõitjana on enim turvavöö kasutajaid Luunja vallas (99%) ja kõige vähem Võnnu vallas (88%). Tagaistmel on enim turvavöö kasutajaid samuti Luunja vallas (72%) ja kõige vähem Tartu linnas (59%).

Turvavöö kasutamise ülevaade sotsiaal-demograafiliste näitajate lõikes on esitatud raporti lisa 10 (tabelid 10.10-10.12).

Tabel 10.4. Alati turvavöö kasutamine, %

	Eesti	Tartumaa	Tartu linn	Tartu vald	Luunja vald	Elva linn	Alatskivi vald	Võnnu vald
Juhina	70	69	64	81	78	85	69	69
Esiistmel kaassõitjana	93	95	95	92	99	95	98	88
Tagaistmel kaassõitjana	59	62	59	62	72	69	71	68

LISA 1. TERVISE SEISUND

Tabel 1.1. Tervise enesehinnang, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus			Ostujõud			
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Kõrge	Keskmine	Madal	
Hea	51	57	77	50	13		47	43	70	59	38	48	53	60	49
Keskmine	42	31	19	42	60		41	46	25	33	57	38	40	32	37
Halb	8	12	3	8	27		12	11	6	8	5	14	7	8	15

	Perekonnaseis			Leibkond		
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega	
Hea		53	54	61	42	57
Keskmine		38	35	32	46	35
Halb		9	11	7	12	9

Tabel 1.2. Pikaajaline krooniline haigus või tervise probleem, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus			Ostujõud			
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Kõrge	Keskmine	Madal	
Jah	49	54	35	54	79		51	59	43	49	54	54	58	41	58
Ei	51	46	65	46	21		49	41	57	51	46	46	42	59	42

	Perekonnaseis			Leibkond		
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega	
Jah		54	49	53	48	51
Ei		46	51	47	52	49

Tabel 1.3. Tervise seisundi tõttu piiratud toimetulek, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus			Ostujõud			
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Kõrge	Keskmine	Madal	
Piiratud	29	39	22	34	59		38	43	22	28	35	44	35	34	35
Ei ole piiratud	71	61	78	66	41		62	57	78	72	65	56	65	66	65

	Perekonnaseis			Leibkond		
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega	
Piiratud		38	31	36	35	29
Ei ole piiratud		62	69	64	65	71

Tabel 1.4. Vererõhu mõõtmine, %

	Sugu		Vanus			Haridus			
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	
Viimase 2 aasta jooksul		91	95	89	96	96	97	93	91
Rohkem kui 2 aastat tagasi		9	3	9	4	3	3	4	9
Mitte kunagi		0	2	2	0	1	0	3	0

Tabel 1.5. Vere kolesterooli taseme määramine, %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Viimase 2 aasta jooksul	54	68	44	63	87	63	59	63
Rohkem kui 2 aastat tagasi	23	14	16	24	11	5	21	21
Mitte kunagi	23	18	40	13	2	32	20	16

Tabel 1.6. Eesnäärme uuring (vastasid ainult mehed vanuses 55-70 aastat), %

	Haridus		
	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Viimase 2 aasta jooksul	43	34	71
Rohkem kui 2 aastat tagasi	3	23	4
Mitte kunagi	55	42	25

Tabel 1.7. Mammograafia uuring, (vastasid ainult naised vanuses 35-70 aastat), %

	Vanus		Haridus		
	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Viimase 2 aasta jooksul	14	67	76	34	19
Rohkem kui 2 aastat tagasi	35	20	12	33	31
Mitte kunagi	51	13	11	32	50

Tabel 1.8. Perearsti või pereõe teenuse kättesaadavus, %

	Sugu		Vanus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Kõrge	Keskmine	Madal
Samal või järgmisel päeval	51	50	58	47	40	49	53	49
Samal nädalal	31	36	25	35	48	37	30	34
Hiljem kui nädala päras	7	11	7	11	9	8	9	10
Ei oska öelda	11	3	10	6	3	6	7	7

Tabel 1.9. Hambaarsti teenuse kättesaadavus, %

	Sugu		Vanus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Kõrge	Keskmine	Madal
Samal või järgmisel päeval	15	19	21	17	8	20	17	17
Samal nädalal	38	30	42	32	22	41	33	29
Hiljem kui nädala päras	23	38	17	38	46	24	30	36
Ei oska öelda	24	13	20	12	25	16	21	18

Tabel 1.10. Psühholoogiline nõustamisteenus, %

	Sugu		Vanus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Kõrge	Keskmine	Madal
Samal või järgmisel päeval	5	1	4	3	1	3	4	3
Samal nädalal	13	9	23	0	5	19	8	9
Hiljem kui nädala päras	8	9	10	8	7	6	16	4
Ei oska öelda	74	80	63	89	88	72	73	85

Tabel 1.11. Ravimite kättesaadavus, %

	Sugu		Vanus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Kõrge	Keskmine	Madal
Kuni 10 minutit	49	52	51	56	43	52	49	49
11-30 minutit	40	41	44	41	34	40	45	39
31 minutit või kauem	11	6	6	4	22	8	6	11
Ei oska öelda	0	0	0	0	1	0	0	0

Tabel 1.12. Toidukaupade kättesaadavus, %

	Sugu		Vanus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Kõrge	Keskmine	Madal
Kuni 10 minutit	53	56	60	56	43	49	58	57
11-30 minutit	34	35	32	35	41	36	35	35
31 minutit või kauem	12	8	8	10	15	15	7	7
Ei oska öelda	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 1.13. Alkoholi kättesaadavus, %

	Sugu		Vanus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Kõrge	Keskmine	Madal
Kuni 10 minutit	56	54	59	58	37	55	57	54
11-30 minutit	35	31	36	32	29	38	29	32
31 minutit või kauem	8	3	5	2	13	6	4	7
Ei oska öelda	1	12	0	7	21	2	10	7

Tabel 1.14. Tubakatoodete kättesaadavus, %

	Sugu		Vanus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Kõrge	Keskmine	Madal
Kuni 10 minutit	59	55	61	62	36	59	60	54
11-30 minutit	25	31	31	26	27	26	25	31
31 minutit või kauem	7	3	2	5	13	6	3	7
Ei oska öelda	8	11	6	8	25	9	13	8

LISA 2. TOITUMINE

Tabel 2.1. Hommikusöögi söömine uuringule eelnenud 30 päeva jooksul, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg/põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Kõrge	Keskmine	Madal
Vähemalt pooltel päevadel	78	91	81	86	90	84	82	89	80	94	90	81	88	84
Harva või üldse mitte	22	9	19	14	10	16	18	11	20	6	10	19	12	16

	Perekonnaseis		Leibkond		
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Vähemalt pooltel päevadel	85	85	91	70	83
Harva või üldse mitte	15	15	9	30	17

Tabel 2.2. Puu- ja köögiviljade söömine uuringule eelnenud 7 päeva jooksul, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal
Ei söö üldse, mõned portsjonid nädalas	61	41	46	50	60	53	64	36	51	50	49
1-2 portsjonit päevas	34	38	38	38	28	41	24	44	34	37	39
3-4 portsjonit päevas	5	17	13	9	13	4	11	16	14	11	8
5 või rohkem portsjonit päevas	0	4	3	3	0	2	1	4	1	2	3

	Perekonnaseis		Leibkond		
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Ei söö üldse, mõned portsjonid nädalas	47	53	51	49	50
1-2 portsjonit päevas	37	36	38	35	38
3-4 portsjonit päevas	15	8	10	15	9
5 või rohkem portsjonit päevas	1	3	2	0	3

Tabel 2.3. Energiajookide tarvitamine uuringule eelnenud 7 päeva jooksul, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Mitte kordagi	84	95	79	98	99	78	92	94	89	90	90	86	93	88
1-7 päeval nädalas	16	5	21	2	1	22	8	6	11	10	10	14	7	12

Tabel 2.4. Coca-Cola ja teiste suhkrut sisaldavate magusate jookide tarvitamine uuringule eelnenud 7 päeva jooksul, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Mitte kordagi	56	75	47	75	92	58	67	70	68	63	69	60	70	61
1-2 päeval nädalas	27	17	36	14	6	23	19	24	15	24	24	21	22	26
3-7 päeval nädalas	17	7	17	11	3	19	15	6	17	13	7	19	8	14

Tabel 2.5. Pitsa, pirukate, saiakeste ja hamburgerite söömine uuringule eelnenud 7 päeva jooksul, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Mitte kordagi	40	37	21	46	64	32	35	45	44	36	35	31	33	39
1-2 päeval nädalas	48	45	65	39	16	47	48	43	51	47	41	55	50	48
3-7 päeval nädalas	12	18	14	15	20	21	16	12	5	17	24	14	18	14

LISA 3. ALKOHOL

Tabel 3.1. Alkoholi tarvitamise regulaarsus uuringule eelnenud 30 päeva jooksul, %

	Sugu		Vanus			Alg- või põhiharidus	Haridus		Tööturu staatus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70		Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Kõrge	Keskmine	Madal
Mitte kordagi	12	39	15	28	46	27	23	27	19	26	38	18	21	40
1-3 korda kuus	43	43	52	39	32	40	50	40	45	25	43	50	48	35
Vähemalt üks kord nädalas	45	18	33	33	22	33	27	33	36	49	19	32	32	25

	Perekonnaseis			Leibkond		
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega	
Mitte kordagi		28	25	24	31	21
1-3 korda kuus		44	42	54	38	42
Vähemalt üks kord nädalas		28	33	22	31	37

Tabel 3.2. Korraga vähemalt 6 alkoholiannuse tarvitamine uuringule eelnenud 30 päeva jooksul (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkohoolseid jooke tarvitanud), %

	Sugu		Vanus			Alg- või põhiharidus	Haridus			Tööturu staatus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70		Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Kõrge	Keskmine	Madal	
Mitte kordagi	44	74	54	54	70	41	65	59	54	25	67	64	50	63	
1-3 korda kuus	36	19	31	28	25	28	23	35	34	31	18	17	35	29	
Vähemalt üks kord nädalas	20	7	15	18	5	31	12	6	12	44	15	20	15	8	

	Perekonnaseis			Leibkond		
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega	
Mitte kordagi		58	56	64	52	57
1-3 korda kuus		25	32	27	27	25
Vähemalt üks kord nädalas		17	12	9	21	18

Tabel 3.3. Subjektivne alkoholi tarvitamise hinnang (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul alkoholiseid jooke tarvitanud), %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Vähe või mõõdukalt	83	99	87	93	93	81	98	88
Palju	17	1	13	7	7	19	2	12

Tabel 3.4. Väitele „Enamikel nädalapäevadel klaasi veini või paari pudeli õlle joomine võib tervisele halvasti mõjuda“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Ei ole nõus	49	21	43	33	16	50	34	25
Nõus	51	79	57	67	84	50	66	75

Tabel 3.5. Väitele „Enda igapäevane purju joomine võib tekitada tõsiseid tervisehäireid“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Ei ole nõus	7	4	7	4	6	14	5	1
Nõus	93	96	93	96	94	86	95	99

Tabel 3.6. Väitele „Minu tutvusringkonnas on tavaline ennast seltskondlikel koosviibimistel purju juua“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Ei ole nõus	58	84	60	80	88	59	76	74
Nõus	42	16	40	20	12	41	24	26

Tabel 3.7. Väitele „Alkoholi ja tubakatooteid peaks olema võimalik müüa ainult spetsiaalsetes müügikohtades (alkoholi- ja tubakakauplus)“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Ei ole nõus	44	34	46	40	19	43	33	42
Nõus	56	66	54	60	81	57	67	58

Tabel 3.8. Väitele „Peaksin tarvitama vähem alkoholi“ (analüüsisist on välja jäetud need, kes vastasid väitele „ei kehti minu kohta“) vastamine, %

	Sugu		Vanus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70
Nõus	60	37	52	48	53
Pigem ei ole nõus	33	48	42	37	34
Ei oska öelda	7	15	6	15	13

LISA 4. SUITSETAMINE

Tabel 4.1. Viibimine tööl ruumides, kus suitsetatakse, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal
Ei viibi	77	96	89	83	91	77	86	96	78	89	92
Viibib	23	4	11	17	9	23	14	4	22	11	8

Tabel 4.2. Viibimine kodus ruumides, kus suitsetatakse, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Ei viibi	77	92	85	82	89	76	82	93	80	87	85	85	82	86
Viibib	23	8	15	19	11	24	18	7	20	13	15	15	18	14

Tabel 4.3. Suitsetamise alustamine (vastasid ainult need, kes suitsetavad igapäevaselt), %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal
Enne 18. eluaastat	57	40	59	47	33	52	48	47	53	39	52
18-aastaselt või vanemalt	43	60	41	53	67	48	52	53	47	61	48

Tabel 4.4. Igapäevane suitsetamine, %

	Sugu		Vanus			Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne
Ei ole kunagi suitsetanud	33	66	52	43	60	45	36	62
Olen suitsetamisest loobunud	30	17	22	25	23	25	18	21
Suitsetan aeg-ajalt	8	7	14	2	1	9	0	5
Suitsetan iga päev	29	11	12	30	16	21	45	12

	Haridus			Ostujõud		
	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal
Ei ole kunagi suitsetanud	49	42	60	48	56	51
Olen suitsetamisest loobunud	28	21	23	25	26	19
Suitsetan aeg-ajalt	7	8	6	6	6	7
Suitsetan iga päev	15	29	11	21	12	23

Tabel 4.5. Suitsetamisest loobumine (vastasid ainult need, kes on kunagi elus suitsetanud), %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Kõrge	Keskmine	Madal
Suitsetab	55	51	54	56	43	44	64	43	55	72	46	53	40	61
Loobunud	45	49	46	44	57	56	36	57	45	28	54	47	60	39

	Perekonnaseis			Leibkond		
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega	
Suitsetab	55	52	42	42	57	
Loobunud	45	48	58	58	43	

Tabel 4.6. Soov loobuda suitsetamisest (vastasisid ainult igapäevased suitsetajad), %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Jah	85	61	78	87	54	76	82	71
Ei	15	39	22	13	46	24	18	29

Tabel 4.7. Proovinud loobuda suitsetamisest (vastasisid need, kes suitsetavad praegusel eluperioodil igapäevaselt või aeg-ajalt), %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Viimase aasta jooksul	46	58	80	25	32	55	41	61
Rohkem kui aasta tagasi	37	33	10	56	51	30	37	39
Mitte kunagi	18	8	10	19	18	15	22	0

LISA 5. NARKOOTIKUMID

Tabel 5.1. Kanepi hankimise võimalikkus, %

	Sugu		Vanus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70
Võimatu	5	9	0	11	15
Keeruline või lihtne	32	15	47	4	6
Ei tea	62	76	53	84	79

Tabel 5.2. Teiste narkootikumide (ecstasy, amfetamiin, kokaiin, heroiin) hankimise võimalikkus, %

	Sugu		Vanus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70
Võimatu	6	8	1	12	13
Keeruline või lihtne	16	9	25	1	6
Ei tea	78	83	74	87	82

Tabel 5.3. Kanepi tarvitamine elu jooksul, %

	Sugu		Vanus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70
Jah, ühe korra	17	5	17	9	1
Jah, korduvalt	22	5	25	6	0
Ei	61	90	59	85	99

Tabel 5.4. Teiste narkootikumide tarvitamine elu jooksul, %

	Sugu		Vanus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70
Jah, ühe korra	9	4	10	2	5
Jah, korduvalt	3	1	3	2	0
Ei	88	96	87	96	95

LISA 6. SOTSIAALSED SUHTED

Tabel 6.1. Organisatsiooni, ühingu või grupi liikmelisus, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Ei ela kooselus	Kooselus
Jah	24	33	35	25	20	25	24	36	30	2	30	33	25
Ei	76	67	65	75	80	75	76	64	70	98	70	67	75

Tabel 6.2. Mittetulundusühingu liikmelisus, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Ei ela kooselus	Kooselus
Jah	18	14	22	10	13	7	6	30	20	4	10	18	14
Ei	82	86	78	90	87	93	94	70	80	96	90	82	86

Tabel 6.3. Aktiivne suhtleja internetis, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Ei ela kooselus	Kooselus
Jah	58	51	85	37	21	64	41	64	55	27	58	62	49
Ei	42	49	15	63	79	36	59	36	45	73	42	38	51

Tabel 6.4. Väitele „Enamikku inimesi minu kodukandis võib usaldada“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Alg- või põhiharidus	Haridus		Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70		Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töotu	Mittetöötav
Nõus	59	47	59	47	48	41	47	65	54	51	51
Ei ole nõus	19	30	28	23	20	33	28	16	25	21	24
Ei oska öelda	22	23	12	30	32	25	25	19	21	28	25

	Ostujõud			Leibkond		
	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Nõus	44	57	54	61	57	46
Ei ole nõus	27	23	25	18	9	36
Ei oska öelda	29	20	21	22	34	19

Tabel 6.5. Väitele „Minu kodukandi inimesed üldiselt aitavad üksteist, kui on vaja“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Alg- või põhiharidus	Haridus		Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70		Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töotu	Mitteaktiivne
Nõus	71	56	62	61	67	68	60	63	63	50	64
Ei ole nõus	20	22	27	19	14	18	27	18	21	24	22
Ei oska öelda	9	22	11	20	19	14	14	20	16	25	14

	Ostujõud			Leibkond		
	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Nõus	57	66	65	81	66	53
Ei ole nõus	31	17	16	14	8	35
Ei oska öelda	12	17	19	5	27	12

Tabel 6.6. Väitele „Oma ümbruskonna hüvanguks teen mõnikord mõne töö ära omal algatusel, ilma et keegi oleks palunud“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne
Nõus	58	54	43	66	68	51	68	47	59	60	52
Ei ole nõus	31	29	46	21	10	32	25	34	27	37	34
Ei oska öelda	11	16	11	13	22	17	7	19	14	3	14

	Ostujõud				Leibkond	
	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Nõus	63	42	64	60	44	61
Ei ole nõus	27	39	25	29	38	26
Ei oska öelda	10	19	11	11	18	14

Tabel 6.7. Väitele „Ma arvan, et minu kodukandi asjad on olulised“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne
Nõus	87	86	85	89	86	79	87	90	88	94	83
Ei ole nõus	4	2	3	1	5	4	3	3	4	1	2
Ei oska öelda	8	13	12	10	9	17	10	8	8	5	15

	Ostujõud				Leibkond	
	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Nõus	92	81	86	90	73	92
Ei ole nõus	4	3	2	3	3	4
Ei oska öelda	4	15	12	6	24	5

Tabel 6.8. Väitele „Ma usun, et suudan mõjutada ja muuta elu oma kodukandis“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne
Nõus	43	31	36	39	31	39	32	40	37	29	36
Ei ole nõus	38	37	41	37	31	34	36	40	39	59	32
Ei oska öelda	20	32	23	23	38	27	32	20	24	12	32

	Ostujõud				Leibkond		
	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega	
Nõus	40	34	36	45	26	36	
Ei ole nõus	36	34	43	28	32	48	
Ei oska öelda	24	32	22	27	42	16	

Tabel 6.9. Väitele „Ma osalen kodukandi tegevustes“ vastamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne
Nõus	51	36	32	52	51	43	49	39	45	41	40
Ei ole nõus	37	51	56	39	30	46	37	51	45	53	43
Ei oska öelda	12	13	12	9	19	11	15	10	10	6	16

	Ostujõud				Leibkond		
	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega	
Nõus	41	39	45	53	42	36	
Ei ole nõus	47	48	43	32	38	56	
Ei oska öelda	12	14	12	15	19	8	

Tabel 6.10. Uuringule eelnenud 12 kuu jooksul osalenud mõnel enda elukohas toimunud tervise teemalisel üritusel, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne
Osalenud	16	24	24	16	20	29	16	20	19	2	26
Ei ole osalenud	65	67	65	65	71	62	70	66	67	96	61
Ei ole toimunud	19	8	11	19	9	9	14	14	14	2	13

	Ostujõud		Leibkond			
	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Osalenud	23	20	19	23	16	22
Ei ole osalenud	61	66	69	58	65	68
Ei ole toimunud	16	14	12	19	19	10

Tabel 6.11. Rahulolu oma elukohas pakutavate huvitegevuste ja vaba aja veetmise võimalustega, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne
Rahul	41	44	54	38	28	54	37	43	44	39	41
Ei ole rahul	18	16	20	19	9	13	23	12	17	20	17
Ei oska öelda	41	39	27	43	63	33	41	45	39	41	42

	Ostujõud		Leibkond			
	Kõrge	Keskmine	Madal	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Rahul	47	45	37	53	41	41
Ei ole rahul	14	14	24	13	17	18
Ei oska öelda	39	41	40	34	42	41

LISA 7. VAIMNE TERVIS

Tabel 7.1. Depressiooni sümptomite esinemine, %

	Sugu		Vanus			Haridus			Tööturu staatus			Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Töötav	Töötu	Mitteaktiivne	Kõrge	Keskmine	Madal
Ei ole	71	71	65	78	73	66	70	76	72	70	69	68	69	76
On	29	29	35	22	27	34	30	24	28	30	31	32	31	24

	Perekonnaseis			Leibkond	
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Ei ole	66	75	63	79	72
On	34	25	37	21	28

Tabel 7.2. Suitsiidikatse esinemine elu jooksul, %

	Sugu		Vanus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70
Ei	95	94	96	92	94
Jah	5	6	4	8	6

LISA 8. KEHALINE AKTIIVSUS

Tabel 8.1. Kehamassiindeks enesehinnanguliste andmete põhjal, %

	Sugu		Vanus			Alg- või põhiharidus	Haridus		Ostujõud		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70		Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal
Alakaal	1	6	1	6	5	3	6	0	3	3	5
Normaalkaal	46	43	44	49	38	53	43	41	51	41	41
Ülekaal ja rasvumine	54	51	56	45	57	43	51	59	47	56	54

	Perekonnaseis			Leibkond		
	Ei ela kooselus	Kooselus	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega	
Alakaal	4	3	5	7	1	
Normaalkaal	50	39	63	43	32	
Ülekaal ja rasvumine	46	58	32	51	67	

Tabel 8.2. Vähemalt 30 minutit jala käimise või rattaga sõitmise sagedus uuringule eelnenud 30 päeva jooksul, %

	Sugu		Vanus			Alg või põhiharidus	Haridus		Ostujõud			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70		Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ei ela kooselus	Kooselus
Üldse mitte või 1-2 korda kuus	28	23	23	33	17	22	28	24	20	31	24	20	30
Üks või mitu korda nädalas	72	77	77	67	83	78	72	76	80	69	76	80	70

	Leibkond		
	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Üldse mitte või 1-2 korda kuus	23	32	21
Üks või mitu korda nädalas	77	68	79

Tabel 8.3. Vähemalt 30 minutit tegelemine liikumisharrastusega, mis ajas kergelt higistama ja hingeldama uuringule eelnenud 30 päeva jooksul, %

	Sugu		Vanus			Alg või põhiharidus	Haridus			Ostujõud			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70		Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ei ela kooselus	Kooselus	
Üldse mitte või 1-2 korda kuus	44	47	29	57	63	44	47	46	55	35	50	39	52	
Üks või mitu korda nädalas	56	53	71	43	37	56	53	54	45	65	50	61	48	

	Leibkond		
	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Üldse mitte või 1-2 korda kuus	31	50	51
Üks või mitu korda nädalas	69	50	49

Tabel 8.4. Liikumisharrastust pärsib sobiva asukoha puudumine (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas), %

	Sugu		Vanus			Alg- või põhiharidus	Haridus			Ostujõud			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70		Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ei ela kooselus	Kooselus	
See kindlasti	17	14	8	11	31	33	11	10	10	30	9	12	17	
Ka see	12	11	7	16	9	8	19	6	9	9	17	11	12	
See kindlasti mitte	71	75	85	73	60	59	70	85	81	60	75	77	71	

	Leibkond		
	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
See kindlasti	18	13	13
Ka see	7	5	14
See kindlasti mitte	75	82	73

Tabel 8.5. Liikumisharrastust pärsib selle kallid hind (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas), %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ei ela kooselus	Kooselus
See kindlasti	22	22	18	26	20	26	25	17	17	25	25	24	21
Ka see	29	34	32	24	45	41	39	16	28	34	34	31	33
See kindlasti mitte	49	44	50	50	35	33	36	67	55	41	40	45	47

	Leibkond		
	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
See kindlasti	26	14	24
Ka see	20	25	45
See kindlasti mitte	55	61	32

Tabel 8.6. Liikumisharrastust pärsib harrastuskohta jõudmiseks sobiva transpordi puudumine (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas), %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ei ela kooselus	Kooselus
See kindlasti	11	8	5	12	8	15	12	2	9	15	4	9	9
Ka see	3	15	6	8	15	8	13	7	5	3	21	12	8
See kindlasti mitte	87	77	88	79	78	77	75	91	86	82	75	79	83

	Leibkond		
	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
See kindlasti	7	5	11
Ka see	4	6	11
See kindlasti mitte	89	89	78

Tabel 8.7. Liikumisharrastust pärsib vajalike vahendite puudumine (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas), %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ei ela kooselus	Kooselus
See kindlasti	16	8	5	14	16	17	18	2	16	16	4	11	12
Ka see	30	24	13	30	37	32	25	24	25	28	29	16	35
See kindlasti mitte	55	67	82	56	46	51	57	74	60	56	66	73	53

	Leibkond		
	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
See kindlasti	8	6	9
Ka see	41	12	32
See kindlasti mitte	51	82	59

Tabel 8.8. Liikumisharrastust pärsib huvipuudus, vähene viitsimine, väsimus või ajapuudus (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 30 päeva jooksul tegelenud liikumisharrastusega harvem kui üks kord nädalas), %

	Sugu		Vanus			Haridus			Ostujõud			Perekonnaseis	
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus	Kõrge	Keskmine	Madal	Ei ela kooselus	Kooselus
See kindlasti	38	33	47	35	22	40	36	32	35	29	41	44	29
Ka see	55	62	52	54	76	57	57	62	59	67	51	50	65
See kindlasti mitte	7	5	1	11	3	3	7	6	6	4	7	7	5

	Leibkond		
	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
See kindlasti	25	27	43
Ka see	70	62	55
See kindlasti mitte	5	11	2

LISA 9. SEKSUAALTERVIS

Tabel 9.1. Olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga uuringule eelnenud 12 kuu jooksul (vastasid ainult need, kes on kunagi olnud seksuaalvahekorras), %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Jah	10	8	14	8	0	14	7	17
Ei	90	92	86	92	100	86	93	93

Tabel 9.2. Kondoomide kaasas kandmine (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga), %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Alati või enamasti	58	28	45	43	0	67	40	30
Harva või mitte kordagi	42	72	55	57	100	33	60	70

Tabel 9.3. Kondoomi kasutamine (vastasid ainult need, kes olid uuringule eelnenud 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga), %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Mitte kordagi või harva	11	48	14	54	0	15	33	27
Enamasti või iga kord	89	52	86	46	0	85	67	73

Tabel 9.4. On olnud sunnitud astuma seksuaalvahekorda vastu tahtmist (vastasid ainult need, kes on kunagi olnud seksuaalvahekorras), %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Ei	98	89	96	88	98	91	95	95
Jah	2	11	4	12	2	9	5	5

LISA 10. TURVALISUS JA OHUTUS

Tabel 10.1. Kodukoha turvalisus, %

	Sugu		Vanus			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Turvaline	90	93	90	93	93	92	92	95
Ei ole turvaline	10	7	10	7	7	8	8	5

Tabel 10.2. „Kui julgelt te ennast tunnete, käies üksinda väljas oma elukohas pärast pimeduse saabumist?“, %

	Sugu		Vanus			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Kindlalt	86	54	73	70	58	74	57	77
Ebakindlalt	14	46	27	30	42	26	43	23

Tabel 10.3 Jala kooli või tööle mineku ohtlikkus, %

	Sugu		Vanus			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Ohutu	91	92	94	95	80	95	81	96
Ohtlik	5	2	4	3	2	1	6	2
Puudub selline võimalus	4	6	2	2	18	4	13	2

Tabel 10.3. Sõidutee ületamise ohtlikkus, %

	Sugu		Vanus			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Ohutu	85	86	90	86	76	92	81	88
Ohtlik	14	13	9	14	24	8	16	12
Puudub selline võimalus	1	0	1	0	1	0	3	0

Tabel 10.4. Jalgrattaga sõitmise ohtlikkus, %

	Sugu		Vanus			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Ohutu	75	62	80	61	56	80	61	66
Ohtlik	24	33	20	35	37	17	35	32
Puudub selline võimalus	0	5	0	4	7	3	4	2

Tabel 10.6. Parkide ja haljasaladel jalutamise ohtlikkus, %

	Sugu		Vanus			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Ohutu	91	92	95	89	88	97	88	92
Ohtlik	4	4	2	4	8	1	5	2
Puudub selline võimalus	6	4	3	8	4	2	7	6

Tabel 10.7 Mänguväljakute kasutamise ohtlikkus, %

	Sugu		Vanus			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Ohutu	92	91	95	90	86	94	88	90
Ohtlik	0	1	0	0	4	0	0	2
Puudub selline võimalus	8	8	5	10	11	6	12	8

Tabel 10.8. Veekogudes ujumas käimise ohtlikkus, %

	Sugu		Vanus			Leibkond		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Ilma lasteta	Alaealiste lastega	Täisealiste lastega
Ohutu	84	83	91	84	67	86	84	82
Ohtlik	9	11	5	11	20	7	6	14
Puudub selline võimalus	6	5	4	5	12	7	10	4

Tabel 10.9. Helkuri kandmine, %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Alati ja enamasti	50	72	58	62	71	48	65	66
Harva ja üldse mitte, ei liigu pimedas	50	28	42	38	29	52	35	34

Tabel 10.10. Autojuhina turvavöö kasutamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Alati	80	60	76	64	61	56	66	80
Mitte alati, ei sõida autoga	20	40	24	36	39	44	34	20

Tabel 10.11. Kaassõitjana esiistmel turvavöö kasutamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Alati	94	96	97	90	99	94	95	95
Mitte alati, ei sõida autoga	6	4	3	10	1	6	5	5

Tabel 10.12. Tagaistmel turvavöö kasutamine, %

	Sugu		Vanus			Haridus		
	Mees	Naine	15-34	35-54	55-70	Alg- või põhiharidus	Keskharidus	Kõrgharidus
Alati	58	65	68	50	72	67	63	57
Mitte alati, ei sõida autoga	42	35	32	50	28	33	37	43